

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər

**Azərbaycan
Aşura
şəhidlərini
yad etdi**

yazısı səh.3-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 11 sentyabr 2019-cu il Çərşənbə № 187 (7357) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**Şuşa türməsindəki girovlarımız
azad edilə bilər-Rusiyadan
vasitəçilik çağırışı**

Politoloqlar hesab edir ki, Rusiya XİN-in mövqeyi ümidvericidir və...
yazısı səh.7-də

**Müasir Azərbaycanın baş nazirləri:
kimlər olub və nə qədər işləyiblər?**

yazısı səh.5-də

**Amerikalı diplomatın
Qarabağla bağlı "güzəşt"
çağırışı etiraz doğurdu**

yazısı səh.6-də

**Rusiya söyüşçül blogeri
Azərbaycana vermədi**

yazısı səh.5-də

**Bakıdan gedən AŞ PA məruzəçisi
hesabat hazırlayır**

yazısı səh.8-də

**Müxalifətin boykot qərarından vaz
keçməsinin sirri-təfərrüat**

yazısı səh.9-də

**Gələn ilin büdcə layihəsi
hökumətə göndərildi**

yazısı səh.15-də

**Deputatlardan islahatların
gecikməsi iddiasına reaksiya**

yazısı səh.10-də

**Ölkə universitetlərinin reytingi
yenidən gündəm oldu**

yazısı səh.11-də

**11 sentyabrın 18 ili - ucalıqdan
yıxılan Amerika tarixi...**

yazısı səh.12-də

**Türk dövlətlərinin ortaq kəşfiyyat
qurumu nə iş görəcək?**

yazısı səh.11-də

MOSKVA "B PLANI"NI İŞƏ SALDI - PAŞINYAN ÜÇÜN SON DÖYÜŞ

İrəvanı yenə etirazlar bürüdü; bu gün Putinin sadıq dostu Köçəryan azadlığa çıxa bilər; erməni baş nazir öz arxasını terrorçulara söykəyir - motiv...

Bakıdakı uşaq bağçalarında ciddi yoxlamalar başladı- Abutalıbovun "mirası"...

Sabiq icra başçısı Hacıbala Abutalıbovun dövründə bu sahədə kəskinləşən problemləri Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin yeni rəhbəri həll etməyə çalışır

yazısı səh.10-də

**Çingiz Abdullayev:
"Dostlarımı
satsaydım, dürüst
olmasaydım,
mənə heç kəs
oxumazdı"**

yazısı səh.4-də

**Şahin Diniyev
milli komanda,
baş məşqçi və
avtoqollar haqda
danışdı**

yazısı səh.13-də

**"Eldar
Mahmudovu
Rusiya ifşa
etmişdi"- partiya
sədrindən iddia**

yazısı səh.4-də

Vəkil Adil İsmayılov səlahiyyətlərini 1 il müddətinə itirdi

Vəkillər Kollegiyasının Rəyasət Heyəti vəkil Adil İsmayılovun səlahiyyətlərinin bir il müddətinə dayandırılması barədə qərar qəbul edib. Virtualaz.org-un məlumatına görə, qərar hər iki tərəfin uzun sürən intizam icraatı araşdırması nəticəsində İntizam Komissiyasının rəyi əsasında qəbul edilib.

Adil İsmayılovun özü Vəkillər Kollegiyası Rəyasət Heyətinin iclasında iştirak etsə də, cəzalandırılmasının səbəbləri barədə hələ açıqlama verməyib.

Bununla belə, virtualaz.org öyrənə bilib ki, Adil İsmayılovun cəzalandırılmasına başqa bir vəkil-Sahil Quliyevin şikayəti səbəb olub.

Belə ki, Sahil Quliyev Adil İsmayılovun onu sosial şəbəkələrdə əsassız olaraq təhqir etməsi, qanun pozuntularında, hüquqşünasların İntizam Məcəlləsini kobud şəkildə pozmaqda və şərəfsizlikdə ittiham etməsi ilə bağlı Vəkillər Kollegiyasına müraciət edib.

Sahil Quliyev həmkarlarını Adil İsmayılovun hərəkətlərinə qiymət verməyə çağırıb. Vəkilə öz həmkarından üzr istəmək təklif olunub, amma Adil İsmayılov bundan imtina edib və bu da onun cəzalandırılmasına gətirib çıxarıb.

Statistika Komitəsi: ərzaq və daha nələr bahalaşdı

2019 -cu ilin yanvar-avqust aylarında istehlak məhsullarının və xidmətlərin qiymətləri 2018-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 2,6 faiz bahalaşdı.

Dövlət Statistika Komitəsindən verilən məlumata görə, ərzaq məhsulları, içkilər və bütün məmulatlarının qiymətləri 3,3 faiz, qeyri-ərzaq mallarının qiymətləri 1,3 faiz, əhaliyə göstərilən ödənişli xidmətlərin qiymətləri 2,7 faiz bahalaşdı.

Cari ilin avqust ayında iyul ayına nisbətən istehlak məhsullarının və xidmətlərin qiymətləri 0,3 faiz, o cümlədən, ərzaq məhsulları, içkilər və bütün məmulatlarının qiymətləri 0,8 faiz ucuzlaşdı, əhaliyə göstərilən ödənişli xidmətlərin qiymətləri 0,1 faiz bahalaşdı. Qeyri-ərzaq mallarının qiymətləri isə sabit qalıb.

Ay ərzində pastırız olunan üzvlü südün, qarğıdalı yağının, limonun, bananın, almanın, armudun, gavalının, şaftalının, qarpız və yemişin, üzümün, kələmin, xiyarın, pomidorun, bibərin, badımcanın, göy lobyanın, çuğundurun, yerkökünün, sarımsağın, soğanın, kartofun, quru noxudun, mərcinin, arağın, energetik içkilərin qiymətlərində ucuzlaşma olub.

Düyünün, unun, manna və qarabaşaq yarmasının, makaron məmulatlarının, mal, qoyun və toyuq ətinin, sterilizə olunan üzvlü südün, şəkərlə qatılaşdırılmış südün, yoqurtun, xamanın, pendirin, kəsmiyyənin, yumurtanın, süfrə marqarininin, zeytun və günəbaxan yağlarının, quru lobyanın, şəkər və şəkər tozunun, təbii balın, dondurmanın, çayın, mineral suların, kola içkisinin, limonadın, meyvə şirəsi və pivənin qiymətlərində isə bahalaşma müşahidə olunub.

Digər ərzaq məhsullarının qiymətlərində ciddi dəyişikliklər baş verməyib.

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!
Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01

Həmsədrələrin bəyanatı etirazlara səbəb oldu

Politoloq: "Əslində həmsədrlər məsələyə ədalətli yanaşsaydılar, heç olmazsa bir cümlə yazmalıydılar ki..."

ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri sentyabrın 8-də Azərbaycanın işğal olunmuş Dağlıq Qarabağ bölgəsində "yerli seçkilər" in keçirilməsinə münasibət bildirdilər.

ATƏT-in Kommunikasiya və Media Əlaqələri Departamentindən APA-ya daxil olan məlumatda bildirilir ki, həmsədrlər Dağlıq Qarabağ münacişinin hərtərəfli həlli kontekstində Dağlıq Qarabağ əhalisinin öz gələcəyi barədə qərar qəbul etmək rolunu tanıyır: "Lakin Dağlıq Qarabağ nə ATƏT-in Minsk Qrupu ölkələri, nə də digər ölkələr tərəfindən müstəqil və suveren ölkə kimi tanınır. Bu "seçkilərin" nəticələrinə də Dağlıq Qarabağın hüquqi statusuna təsir edən amil kimi baxılmamalı, heç bir halda bu nəticələr Dağlıq Qarabağın yekun statusuna və münacişinin davamlı və sülh yolu ilə həlli istiqamətinə yönəlməmiş hazırkı danışıqların nəticələrinə xələf gətirməməlidir. ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrləri Dağlıq Qarabağ münacişinin sülh yolu ilə davamlı həllində tərəflərə kömək etməyə qətiyyətli şəkildə sadıq olaraq qalır".

Qeyd edək ki, bu ilin 8 sentyabr tarixində Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində qondarma "yerli özünüidarəetmə seçkiləri" keçirilib. Azərbaycan XİN bu "seçkiləri" kəskin piktetməyə qətiyyətli şəkildə "seçkiləri" tanımadığını bəyan edib.

"Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri, politoloq Elxan Şahinoğlu həmsədrlərin bəyanatından ortaya çıxan nəticələr barədə bunları bildirdi: "Birincisi, bəyanatda da vurğulandığı kimi, "həmsədrlər Dağlıq Qarabağ münacişinin hərtərəfli həlli kontekstində Dağlıq Qarabağ əhalisinin öz gələcəyi barədə qərar qəbul etmək rolunu tanıyır". Yeni beynəlxalq vasitəçilər demək istəyirlər ki, "axı ermənilər özlərini necə idarə etməlidirlər və biz buna normal yanaşırıq". İşğal altındakı torpaqlarda qanunsuz olsa da, hansısa "idarəetmə" forması qəbul edilə belə, həmsədrlərin bəyanatında bölgədə yaşamaqlı olan azərbaycanlılardan söhbət açılmır. Axı etnik təmizlik aparıldıqdan sonra bölgədə həyata keçirilən istənilən "seçki" yalnız bir etnosun maraqlarına cavab verir və verəcək. Həmsədrlərin bəyanatında bu barədə bir kəlmə də yoxdur. Əslində həmsədrlər məsələyə ədalətli yanaşsaydılar, heç olmazsa bir cümlə yazmalıydılar ki, "gələcəkdə iki icmanın birgə keçirəcəyi seçkilər bölgə əhalisinin tamamının maraqlarını təmin edəcək".

E.Şahinoğlunun fikrincə, digər tərəfdən, həmsədrlər bu bəyanatlarında Azərbaycanı iki cümlə ilə sakitləşdirməyə çalışıblar: "Ancaq Dağlıq Qarabağ nə ATƏT-in Minsk Qrupu ölkələri, nə də digər ölkələr tərəfindən müstəqil və suveren ölkə kimi tanınır. Bu "seçkilərin" nəticələrinə də Dağlıq Qarabağın hüquqi statusuna təsir edən amil kimi baxılmamalı, heç bir halda bu nəticələr Dağlıq Qarabağın yekun statusuna və münacişinin davamlı və sülh yolu ilə həlli istiqamətinə yönəlməmiş hazırkı danışıqların nəticələrinə xələf gətirməməlidir".

Yaxşı cümlələrdir, ancaq nə faydası? Gələn il separatçılar "prezident" seçkisi də keçirəcək və həmsədrlər bu bəyanatı olduğu kimi təkrarlayacaqlar, yəqinə fərq "yerli seçkilər" ifadəsinin "prezident seçkisi" ifadəsi ilə əvəzlənməsi olacaq. Münacişinin həlli yerindən tərpənmədiyi kimi təkrarlanan bəyanatlarda da yeni heç nə yoxdur".

Qeyd edək ki, bundan bir gün əvvəl keçmiş həmsədr Metyu Brayza da tərəfləri güzəştə çağırırdı.

Hələlik rəsmi Bakı məsələyə reaksiya verməyib.

□ Cavid TURAN,
"Yeni Müsavat"

Ali Rada prezidentin impiçmenti haqqında qanun qəbul etdi

Ukrayna Ali Radasının dünən keçirilən sessiyasında "Ukrayna Prezidentinin vəzifəsindən uzaqlaşdırılmasına dair xüsusi prosedür (impiçment) haqqında" 1012 sayılı qanun layihəsi birinci oxunuşda qəbul edilib.

Virtualaz.org yerli KİV-ə istinadən bildirir ki, layihənin lehinə 245 deputat səs verib.

Qanun layihəsi Ukrayna prezidentinin fəaliyyəti bəyənilmədiyi halda onun vəzifəsindən vaxtından əvvəl uzaqlaşdırılmasını nəzərdə tutur. Prezidentin impiçmenti Ali Rada deputatlarının səs çoxluğu ilə qəbul oluna bilər.

Dövlət başçısı ittiham olunduqdan sonra parlament Ukraynanın Konstitusiyası və Ali məhkəmələrinə prezidentin impiçmenti haqqında qərar

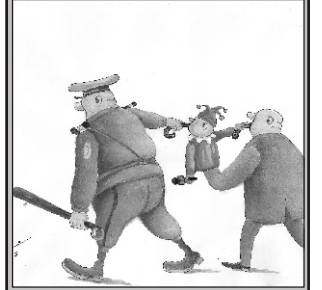
çıxarılması üçün müraciət edəcək.

Prezident də öz növbəsində müdafiəçilərin xidmətlərindən istifadə edə bilər.

Sənəddə o da vurğulanır ki, iclasda dövlət sirri açıqlanmayacağı təqdirdə impiçment dinləmələri açıq olmalıdır.

Xatırladaq ki, Vladimir Zelenski prezident seçkiləri kampaniyası dövründə Ukrayna prezidentinin impiçmenti haqqında qanun qəbul olunacağını vəd etmişdi.

Onu da xatırladaq ki, bundan əvvəl Ali Rada V.Zelenskinin təşəbbüsü ilə deputat toxunulmazlığını ləğv edib.

Azərbaycanlı karikatura ustası dünyada ilin ən yaxşısı seçilib

Məşhur karikatura ustası Seyran Cəfəri ilin ən yaxşı karikaturası seçilib. Bu barədə "Yeni Müsavat"a məlumat verən karikaturistlərin sözlərinə görə, Çin Xalq Respublikasında nəticəsi açıqlanan sorğuya görə ilin ən yaxşı karikaturası mükafatına layiq görülüb.

Dünya Karikatura Təşkilatları Federasiyası (FECO) Çin nümayəndəliyinin və Çin karikaturacıları birliyinin birgə təşkilatçılığı ilə keçirilən sorğuda dünyanın 40-dan çox ölkəsinin 150 karikatura ustasının il ərzində keçirilən karikatura tədbirlərindəki fəaliyyətləri və qazandıqı mükafatları araşdırılıb.

S.Cəfəri bildirib ki, son 9 nəfər karikaturacı bu mükafata layiq görülüb. Bundan əlavə, sənətçi bu il dünyada ölkələrində keçirilən beynəlxalq karikatura yarışlarından fərqli nominasiyalara qazanıb.

Kosovada ikinci yerə, Türkiyədə "Cümhuriyyət" qəzetinin xüsusi mükafatına, Rumıniya, Mərakeş, və Çindən xüsusi mükafatlara layiq görülüb.

Xatırladaq ki, S.Cəfəri ölkəmizi dünya karikatura yarışlarında layiqincə təmsil etməklə, bu günədək 140-dan çox beynəlxalq karikatura yarışlarından fərqli nominasiyalara üzrə əsərləri mükafata layiq görülüb.

O cümlədən ötən ay onun Slovakiyada fərdi sergisi təşkil olunaraq sənətsevərlərə təqdim edilmişdi. S.Cəfəri 1966-cı ildə İmişli rayonunda anadan olub.

1982-ci ildən "Kirpi" satirik jurnalında karikaturacı kimi fəaliyyət göstərib. 1992-ci ildə Azərbaycan Jurnalist Sənətkarlığı kursunu bitirib. 2002-2005-ci illər "Molla Nəsrəddin" beynəlxalq karikatura müsabiqələrinin təşkilatçısı olub.

Dünyanın müxtəlif ölkələrində keçirilən beynəlxalq müsabiqə və sergilərin münisiflərinin üzvü olub. 2002-ci ildən "WITTY WORLD" (ABŞ) elektron jurnalında karikaturacı qrupunun üzvüdür.

□ Emil SALAMOĞLU
"Yeni Müsavat"

Sentyabrın 10-da Azərbaycanda Məhərrəm ayının onuncu günü - Aşura qeyd olunub. Aşura günü ilə əlaqədar ölkədəki məscidlərdə İmam Hüseyn əzadarlığı keçirilib. Yüzlərlə insan məscidlərə gələrək mərasimlərdə iştirak edib, şəhid İmam Hüseyni (ə) və onun silahdaşlarını anıblar. Keçirilən məclislərdə xütbələr oxunub, Kərbəla qiyamının fəlsəfəsi və İmam Hüseynin (ə) həyatı və şəxsiyyəti barədə danışılıb.

Məlumat üçün qeyd edək ki, Məhərrəm ayının əsas hadisəsi Aşura və ya Kərbəla hadisəsidir. Hicrətin 61-ci ili (Miladi təqvimlə 680-ci il) Məhərrəm ayında İraqın Kərbəla çölündə baş verən qanlı

nü ənənəsi yaşadırlar: "Sonrakı dövrlərdə bəzi təsirlər nəticəsində zəncirurma, başyarma, qançixarma halları olurdu və bəyənilmədi. Buna görə də qərara gəldi ki, qanvermə aksiyası olsun. Öz qanımızı verməklə xəstə insanlara kömək edirik. Bu, şəriətin və dinin istəyidir".

Şeyxülislam qeyd edib ki, hazırda Azərbaycanın bir çox məscidlərində qanvermə aksiyası davam edir: "Sevindirici haldır ki, Azərbaycandan sonra qonşu ölkə olan İran və Türkiyədə də bu ənənə vüsət alıb. Hesab edirəm ki, bu savab işdir. Vətən uğrunda şəhid olan bütün şəhidlərimizə də başsağlığı verirəm".

Qanvermə aksiyasında iştirak edən Dini Qurumlarla

qətti olsunlar, yəni böyük uşaqları gətirə bilərlər, ancaq körpələrdə diqqətli olmalıdırlar".

Dövlət Komitəsinin sədri əlavə edib ki, "Dini etiqad azadlığı haqqında" Qanun Azərbaycandakı bütün dini mərasimləri tənzimləyir: "Dini mərasimləri tənzimləyən qanunlarda vətəndaşların hər hansı bir dini ibadət yerinə məscidə, kilsəyə, o cümlədən sinaqoq və ya digər ibadət yerinə getməsi onun azad seçiminə bağlıdır. Vətəndaş özü müəyyən edir, istəyər gedər, istəyər yox".

"Təzəpir" məscidinin önündə qan vermək üçün uzun növbədə gözləyən xeyli sayda insan var idi. Onlarla söhbətimiz zamanı bildirdilər

Azərbaycan Aşura şəhidlərini yad etdi

Paytaxtda böyük izdiham yaşandı, ölkə boyu qanvermə aksiyası keçirildi...

hadisələr bütövlükdə İslam təqvimində ən mühüm hadisələrdən biridir. Məhərrəm ayının 10-cu (ərəbcə "əşərə"- Aşura) günü İslam Peyğəmbəri həzrət Məhəmmədin (s.ə.s.) nəvəsi, İmam Əlinin (ə) və Həzrət Fatimənin oğlu İmam Hüseyn (ə) ailə üzvləri və tərəfdarları ilə birlikdə Kərbəla çölündə şəhid olub. Kərbəla çölündə hökumət qoşunları İmam Hüseyn (ə) və 72 tərəfdarından ibarət qrupu mühasirəyə alıb. İmam tərəfdarları 10 gün davam edən mühasirənin 3 gü-

nü susuz qalıblar. Nəhayət, Məhərrəm ayının 10-da Kufə valisinin qoşunları hücum edərək İmam Hüseyni (ə) iki oğlu, qardaşı, qardaşı oğlu, bacısı oğlanları da daxil olmaqla, 72 tərəfdarı ilə birlikdə şəhid ediblər. Kərbəla şəhidlərinin kəsilmiş başları əsir götürülmüş ailə üzvləri ilə birlikdə Kufəyə, sonra isə şəhərləri gəzdirməklə Dəməşqə aparılıb. Müsəlmanlar bu hadisədən böyük üzüntü keçirərək Peyğəmbər (s.ə.s.) nəvəsinə yas tuturlar. Sonradan bu məra-

simlər hər il davamlı olaraq keçirilir.

"Yeni Müsavat"ın əməkdaşı olaraq Bakıda Aşura məclislərinin təşkil edildiyi yerlərdə olub, görülən tədbirlərlə maraqlandıq.

Aşura günü "Sovetski" kimi tanınan ərazinin sakinləri "Təzəpir" məscidində qəder mərsiyə sədələri altında ehsanlar verir, bu günə bağlı dualar edir, Kərbəla şəhidlərini anırdılar. Təşkil olunan ehsan süfrələrinin ətrafında daha çox əlilliyi olan şəxslər, imkansız ailənin uşaqlarına rast gəldik. Eyni zamanda ehsan verən insanlar yoldan keçənlərdən də xahiş edirdilər ki, ehsan süfrəsinə qonaq olsunlar. Ehsan süfrəsi təşkil edənlərlə də söhbət etdik. Bildirdilər ki, hər il imkanları daxilində qapılarının önünə samovar qoyub, insanlara şirniyyatla çay verirlər.

"Təzəpir" məscidində aparılan yolda ötən ildən fərqli ola-

raq dilənçilərə, qaraçılara rast gəlmədik. Məscidə çatdıqda ötən il olduğu kimi, polislerin insanları bir-bir yoxlayıb, içəri buraxmalarını görmədik. Yüksək səviyyədə təhlükəsizlik tədbirləri alınsa da, polislər gəliş-gedişə mane olmadılar. Əksinə, yaşlılara, uşaqlara kömək edib, məscidin pilləkənindən düşməyə çətinlik çəkənlərə yardım edirdilər. Məscidin qapısında yanğınsöndürən və təcili tibbi yardım maşını da dayanmışdı. Şahidi olduğ ki, içəridə üreyi sıxılan yaşlı qadınlara təcili tibbi yardım xidmətinin əməkdaşları dərhal yardım göstərirlər.

"Təzəpir" məscidində ənənəvi olaraq qanvermə aksiyası da keçirilirdi. Jurnalistlərə açıqlamasında Qafqaz Müsəlmanları İdarəsinin sədri, Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə bildirdi ki, illər keçməsinə baxmayaraq, hələ də Azərbaycanda Aşura gü-

İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Mübariz Qurbanlı jurnalistlərə açıqlamasında deyib ki, Azərbaycanda keçirilən dini mərasimlərdə insanların gəlişi özlərinin istəyindən asılıdır. Onun sözlərinə görə, İslam görə məscidlərə gəliş sərbəstdir: "İslam dininin qadağa qoymadığı məsələ yoxdursa, dövlət buna qarışmır. Ona görə də vətəndaşlar məscidə uşaqla gəlirsə, bu, onların öz seçimidir. Sadəcə olaraq, tövsiyə edirik ki, vətəndaşlar məscidlərdəki gecə mərasimlərinə körpələri gətirərkən diq-

ki, hər il məscidə gələrək, qan verirlər. Bu yolla insanlara kömək edib, mənəvi baxımdan rahat olduqlarını söylədilər.

Məlumat üçün onu da bildirdik ki, Aşura günü ilə əlaqədar ölkənin 28 şəhər və rayon üzrə 32 yerdə qanvermə aksiyası keçirilib. Tədarük olunan qan və qandan hazırlanan preparatlardan hemofiliyalı və talassemiyalı, həmçinin qana ehtiyacı olan bütün xəstələrin müalicəsində istifadə olunacaq.

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"
Fotolar müəllifindir

"Dostlarımı satsaydım, dürüst olmasaydım, məni heç kəs oxumazdı"

Elmar Məmmədyarovla uzunmüddətli dostluğu olan xalq yazıçısından "Yeni Müsavat"a maraqlı açıqlamalar

Xalq yazıçısı, Yazıçılar Birliyinin katibi Çingiz Abdullayev sentyabrın 10-da xarici işlər naziri Elmar Məmmədyarovla görüşüb. Bununla bağlı yayılan məlumatlardan öyrəndik ki, xarici siyasət idarəsinin başçısı yazıçını "Azərbaycan Respublikası diplomatik xidmət orqanlarının 100 illiyi (1919-2019)" Azərbaycan Respublikasının yubiley medalı ilə təltif edib. Xalq yazıçısına telefon açıb təbrik etdik, həmçinin bezi suallarımızı cavablandırmasını istədik.

- Çingiz müəllim, sosial şəbəkələrdə xarici işlər naziri Elmar Məmmədyarovla görüşünüz və mükafatlandırılmağınız barədə xəbərlər oxuduq...
- Bəli. Elə yarım saat bundan öncə görüşdük.

- Maraqlıdır, xalq yazıçısı ilə nazirin görüşü necə keçdi?
- Çox gözəl keçdi. Biz 40 il dən çoxdur dostuq.

- Elmar Məmmədyarovla dostluğunuzun tarixçəsi barədə danışa bilərsinizmi?
- Biz uşaqlıqdan bir-birimizi tanıyırdıq. Nəinki onunla... İndi tələyim belə olub ki, mən neçə naziri 40-50 il, bəzisini 53 ildir tanıyıram. Bakıda böyümüşük. Onun (Elmar Məmmədyarovu nəzərdə tutur-E.P.) atasını da, dayılarını da, qohumlarını da tanıyırdım. Nəinki onu, bezi nazirlər var ki, uşaqlıqdan onları tanıyırdım. Ona görə yox ki, onlar indi nazir olublar. Ona görə ki, uşaqlıqdan ya bir yerdə oxumuşuq, ya uşaqlıqdan dost olmuşuq, atalarımız dost olub, ya ailəvi dostluğumuz olub.

- Həmin nazirlər kimlərdir?
- Yox, deməyəcəyəm. Niyə deyim ki? Dostlarımdır. Götürüb yazırlar, lağlağı edirlər ki, nazirlərə "çox sağ olun" deyir. Mən onlara nazir olduqları üçün "sağ ol" demirəm. Onlar 40-50 ildir mənim dostlarımdır. Biri var 20 il, başqası 40 ildir dostlarımdır. Biri də var 53 ildir dostuq, birinci sinifdən. İsgəndər Şəkinski ilə 57 ildir dostuq, yaza bilərsiniz. Bizim 3 yaşımız olanda, bir yerdə uşaq bağçasına getmişik. Biz hamımız

Bakıda böyümüşük.

- Va dostlarınızdan biri sizi mükafatlandırdı...
- Yox. Ona görə yox. Məni prezidentlər də mükafatlandırdı. Belarusun, Gürcüstanın, Rusiya, ya Fransanın rəhbərləri hamısı mənim dostlarımdır. Dostlar ona görə dost deyirlər ki, nə isə verirlər. Biz həmin nazirlərlə uşaqlıqdan dostuq, həm də mənim kitablarımı oxuyurlar.

- Elmar Məmmədyarovla nələrdən danışdınız? Uşaqlıq illərinizi də xatırlamaq imkanı oldu mu?
- Xeyli danışdıq. Kitablardan, vəziyyətdən. Çox şeylərdən danışdıq.

- Nazir sizin kitabları oxuyur mu?
- Mənim bütün kitablarımı oxuyur. Ümumiyyətlə, dostları mənə yazırlar deyil. Mənim dostları arasında adı şəxslər də, sürücülər də, neftçi də var. Mən yalnız nazirlərlə dost deyiləm. Sadəcə, mən uşaqlıqdan kiminlə dost idimsə, indiyədək onlarla dostam. Kiminlə uşaq bağçasından, kiminlə məktəbdə, kiminlə universitetdə dost olmuşam və indiyədək dostluğumuz davam edir. Prokurorların 90 faizini tanıyıram. Ona görə ki, hüquq fakültəsində oxumuşam və onlarla bir yerdə təhsil almışıq. Mən o vaxt futbol klubunun prezidenti olmuşam və hamısını da tanıyırdım. Qanunla kimsə hüququ bitirməyə, prokuror işləyə bilməz. Azərbaycanda hüquq fakültəsini bitirənlər hamısı təbii ki,

bir-birini tanıyır. Azərbaycanın baş prokuroru bizimlə oxuyub. Bizdən iki il qabaq bitirib. Prezidentin köməkçisi Fuad Ələsgərov mənimlə bir qrupda oxuyub. İndi mən hamısını bir-bir deyim ki, kiminlə oxumuşam?
- Çingiz müəllim, siz həm də tənqidçi mövqeyinizlə tanınırsınız. Nazir dostlarınız səslandırdiyiniz tənqidi fikirlərə görə sizi qnamırlar ki?
- Qınayırlar. Bilirsiniz, mənim nədənsə xoşum gəlmirsə, tənqid edirəm, fikrimdən dönmürəm. Təbii ki, mən istəməzdim ki, dostlarıma tənqid gəlsin. Mən özüm də nədənsə razı olmayanda onlara deyirəm. Onlara mənim dostları mənə, mən də dostlarıma sadiqəm və bununla fəxr edirəm. Görün mənim neçə yaşım var, amma heç vaxt nə mövqeyimi, nə fikirlərimi dəyişməmişəm. Ona görə də dünyada 30 milyon adam mənim kitablarımı oxuyub. Kitablarımı 32 dile tərcümə ediblər. Əgər mən mövqeyimi dəyişsəydim, dostlarıma satsaydım, dürüst olmasaydım, məni heç kəs oxumazdı Bu qədər insanı aldatmaq olmaz!

- Qarabağ məsələsi yaqın ki, bir vətəndaş, həm də yazıçı olaraq sizi də narahat edir.
- Soruşdunuzmu ki, Elmar müəllim, cəmiyyət olaraq Qarabağla bağlı nə gözləyək?
- Çox şeylər danışdıq. Təbii ki, orada elə məlumat var ki, mən onu deməyəcəyəm. Sözsüz ki, bizim ən böyük ağrımız Qarabağ məsələsidir. Bu məsələ ilə bağlı birinci vuruşan odur və o olmalıdır. Görün nə qədər görüşlər keçirir, nə qədər danışıqlar aparır.

- Dostyana da olsa, sizə ümidverici nəsa dedimi?
- Ümid olmasa, biz yaşamazdıq. Mən də yüz faiz inanıram, o da inanır.

- Çingiz müəllim, siz həm də futbola bağlı ziyalsınız. "Neftçi" Futbol Klubunun Müşahidə Şurasının sədrisiniz. Yaqın ki, Azərbaycan və Xorvatiya yarışmasının oyununu izlədiniz. Necə qiymətləndirdiniz?
- Əlbəttə izlədim. Çox gözəl təsir bağışladı. Xoşuma gəldi. Xüsusilə bizim ("Neftçi"nin-E.P.) oyunçularımız Anton Krivotsyuk necə də yaxşı oynayırdı. Kapitanımız Emin Mahmudov. O, doğrudan da çox gözəl oyunçudur. Əslində hamı yaxşı oynadı. Mən sevinirəm ki, biz belə güclü komanda ilə heç-heçə oynadıq...

□ Elsad PAŞASOY,

"Eldar Mahmudovu Rusiya ifşa etmişdi"-partiya sədrindən iddia

Sərdar Cəlaloğlu deyir ki, MTN-lə bağlı istintaq genişləndirilə bilər

Bütöv Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyasının sədri (BAXCP), deputat Qüdrət Həsənzadənin partiyanın mətbuat xidmətinə açıqlaması ciddi rezonans doğurub.

Deputat 2015-ci ilin oktyabrında Milli Təhlükəsizlik Nazirliyində başlanan əməliyyatın məntiqi sonluğuna çatmadığını bildirib.

"İqtidar Azərbaycanı və özünü qorumaq üçün hərəkətə keçməlidir. MTN işinin məntiqi sonluğa çatmaması bəzilərini cürətləndirib" deyərək, deputat vurğula-

yıb. ADP sədri Sərdar Cəlaloğlu "Yeni Müsavat"a deyir ki, Qüdrət Həsənzadənin məlum açıqlaması deputat hamkarlarının ictimaiyyətin marağına səbəb olan fikirlərinə cavabdır: "Eldar İbrahimov bezi adamları xarici dövlətlərə işləməkdə ittiham edib. Onlara saxta deputat mandatı verdiklərini etiraf edib. Hətta iqtidarın onlara çoxlu pul qazanmaları üçün şərait yaratdığını, imkan verdiyini bəyan edib. Qüdrət Həsənzadənin fikirləri ona cavabdır, o, Eldar İbrahimovu nəzərdə tutur. "MTN işinin məntiqi sonluqla nəticələnmədiyini" deməklə işə vurmaq istəyir ki, Eldar İbrahimovun da o işlərdə əli var. İstintaq genişləndirilə bilər. Görünür, əllərində Eldar İbrahimovla bağlı da faktlar var. Həmin faktları istintaqa təqdim edə bilərlər".

S.Cəlaloğlu deyir ki, E.İbrahimovun dərhal geri çəkilməsi suallar doğurur: "O, intervüsündə çox aydın şəkildə parlamentdə müxalif adı ilə oturanların xarici dövlətlərə işlədikləri, xarici qüvvələrə qulluq etdiklərini vurğulayıb. Onlara yaradılan şəraitə baxmayaraq yəne də öz əqidələrinə sadiq qalmalarını açıq şəkildə ifadə edib. Sözlərini geri götürməyə

çalışsa da, bu gedişi uğurlu adlandırmaz".
Sərdar Cəlaloğlu deyir ki, bu gün xaricdə oturanlar var ki, filan ünvanında, saat filanda yığışın, filan qərarları qəbul edin kimi göstərişlər verirlər: "Bu adamlar bunu necə edirlər? Biz Bakıda ola-ola həmin ünvanları bilmirik, bir yere yığışa biləcək auditoriyadan xəbərimiz yoxdur. Bu adamlar isə xaricdə oturlar, o qədər dəqiq məlumatlar verirlər ki, istər-istəməz suallar yaranır".
Sərdar Cəlaloğlu deyir ki, Eldar İbrahimov Qüdrət Həsənzadəni xarici dövlətlərə işləməkdə ittiham etdiyi kimi, o da eynilə ona qarşı ittihamlar səsləndirir: "MTN işi" bilavasitə

Postsovet ölkələrinin "KQB" arxivləri Moskvaya daşınıb - Azərbaycan prosesin qarşısını ala bilibmi?

AXC hakimiyyətinin rəhbərlərindən biri arxiv sənədləri haqda nələr dedi?

"KQB"-DTK arxivlərinin açılıb-açılmaması məsələsi Ermənistan da yenidən müzakirə edilməkdədir. Erməni mediasının xəbərinə görə, Ermənistanın birinci baş naziri Vazgen Manukyan bildirdi ki, 1990-cı illərdə onlar hakimiyyətə gələndən dərhal sonra "KQB" arxivlərinin açılıb-açılmaması məsələsi müzakirəyə çıxarıldı. Lakin bəlli olub ki, arxivdəki sənədlərin çoxu Rusiyaya aparılıb: "Biz hələ qərar verməmişdik, arxivləri açmaq, ya yox, ancaq mən onlarla tanış olmaq istədim. Məlum oldu ki, Sovet İttifaqı gördüyündən daha ağıllı imiş, bizim hakimiyyətə gəlməyimizdən bir neçə gün əvvəl "KQB"-nin bütün sənədləri təyyarə ilə Smolenskə daşınıb. O zaman məsələ ilə bağlı "KQB" rəhbərliyinə, Mixail Qorbaçova sənədlərin qaytarılması ilə bağlı müraciət etdik. Lakin nəticə olmadı".

Qeyd edək ki, bu yaxınlarda Azərbaycanda "KQB"-nin arxivləri ilə bağlı da buna bənzər açıqlamalar verilib.

O illər AXC hakimiyyətində təmsil olunan Pənah Hüseyn bildirdi ki, onlara arxiv sənədlərinin Rusiyaya aparılma və ya yandırılması təhlükəsinin olduğu barədə məlumatlar daxil olub: "15 may 1992-ci ildə MTN-in kollegiyasının baş verən hadisələrə qarışmaması və konstitusiyaya sadiq qaldığı haqqında qərarı nazir İlhüseyn Hüseynov tərəfindən imzalı, möhürlü şəkildə, nazirin kabinetində, bütün müavinlərinin iştirakı ilə AXC rəhbərliyinə təqdim edildi. 17 mayda günün ikinci yarısında Nəsim Nəsimzadənin mənimlə təcili görüşmək istədiyini dedilər. Nəsim bəy dedi ki, tələbə yoldaşı, o vaxt MTN mərkəzi aparatında işləyən İman adlı MTN zabiti deyir ki, bir qrupun (konkret iki ad çəkildirdi) adamları tərəfindən, binadakıların da bəzilərinin köməyi ilə MTN binası tutulub yandırılacaq və arxivlər məhv ediləcək. Dərhal MTN binasının mühafizəsinin gücləndirilməsi və xarici perimetrin qorunması haqqında AXC müvafiq qurumuna tapşırıq verildi. Həmin vaxt Ali Sovetin iclası gedirdi. İclasda Yaqub Məmmədov sədrlik edirdi. Mən AXC sədri Əbülfəz Elçibəyə alınan məlumatı və tədbirlərimizi çatdırdım. Bu barədə Yaqub Məmmədova bildirdim. Ali Sovetin iclasına fasilə verildi. Yaqub Məmmədovun kabinetində məsələ müzakirə edildi. İlhüseyn Hüseynovun MTN rəhbəri naziri vəzifəsindən azad olunması barədə fərman hazırlandı. Ali Sovet adından deputatlar İxtiyar Şirin və Tahir Kərimli, AXC İcraiyə Komitəsinin Sədri qismində mənə ibarət tərkibdə rəsmi komissiya yaradıldı və həmin komissiyaya MTN binasının bütün giriş, çıxış və iş otaqlarını, kabinetləri, o cümlədən arxiv möhürləmək səlahiyyəti, bunun üçün Ali Sovetin xüsusi möhürü verildi. Biz bunu həyata keçirdik. Yalnız xüsusi hökumət rabitə sistemi (PATS) ATS-in otağı fəaliyyət göstərmək üçün açıq saxlanıldı. Arxivlərin ehtimal olunan məhvinin qarşısı alındı. Hansısa arxiv sənədlərinin Rusiyaya aparıldığı barədə məlumatı isə o dövrdə həmin qurumun rəhbərliyində işləmiş insanlar daha dəqiq bilər. Biz möhürlədiyimiz zaman arxivdə hansı sənədlər var idisə onlar qalmışdı. Ondan əvvəlki dövrdə hansısa sənədlər Moskvaya aparılıbsa da mənə məlumat olmayıb".

□ Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"

□ E.MƏMMƏDLİYEV, "Yeni Müsavat"

Müasir Azərbaycanın baş nazirləri: kimlər olub və nə qədər işləyiblər?

Pənəh Hüseyn: "Elçibəy baş nazir vəzifəsini təklif edəndə tərəddüd etmədən razılaşdım"

"Azərbaycanın baş naziri vəzifəsinə təyinatın gözlənilməz oldu. Heç vaxt təsəvvür edə bilməzdim ki, mənə belə bir təklif edilə bilər. Ona görə də mənim üçün hamıdan çox gözlənilməz oldu. Hər şey qəfil baş verdi". Bunu Azərbaycanın baş naziri Novruz Məmmədov "Space" televiziyaşına müsahibəsində deyib. N.Məmmədov baş nazir vəzifəsinə təyinatla bağlı məsələnin 2018-ci ilin aprelin 11-də keçirilən növbədənkonar prezident seçkilərindən sonra müzakirə edildiyini bildirib: "Seçkilərdən sonra hamımız məmnunluq içərisində idik. Doğrudan da, seçkilər çox yaxşı keçmişdi. Seçkilərdən sonra Prezident İlham Əliyev dedi ki, sən baş nazir vəzifəsinə namizədliyi təklif edirəm. Dövlət başçısı bildirdi ki, bir neçə namizədi var, biri də mənəm. Düzünü deyim, bu söz mənə bir qədər rahatlatdı. Bir dəfə də belə söhbətimiz oldu, prezident mənə dedi ki, fikirləş. Tərəddüddəydim... Düşünürdüm ki, böyük etimaddır, öhdəsindən necə gələcəyəm? Sonra Prezident zəng edib dedi ki, sabah Milli Məclisə gedirsen, nöqtə. Mən də başqa bir söz demədim. Böyük etimaddır, yükümü daha da çoxaldır. Baş nazir vəzifəsinə təyinatının razılaştırılması üçün Milli Məclisə getdim, çıxışlar oldu, mən də çıxış etdim. Dedim ki, indiyə qədər mətbuatı açıq olmuşam, hamıya danışmışam, bundan sonra işləmək lazımdır".

Qeyd edək ki, Novruz Məmmədov 21 aprel 2018-ci ildə baş nazir təyin olunub.

Novruz Məmmədov Azərbaycanın müstəqillik qazandıqdan sonra (1991-ci ildən) 10-cu baş naziridir. 1991-ci ildə Azərbaycan müstəqilliyini bərpa etdikdən sonra ilk baş naziri Həsən Həsənov olub. O, 7 fevral 1991-ci ildən 4 aprel 1992-ci ilə qədər baş nazir vəzifəsində çalışıb.

İkinci baş nazir Feyruz Mustafayev 40 gün müddətinə bu vəzifədə olub-4 aprel 1992-ci ildən 14 may 1992-ci ilə qədər. Azərbaycanın baş naziri olmuş şəxslərdən biri də Rəhim Hüseynovdur. Onun da vəzifədə olma müddəti çox deyil. Cəmi 261 gün. 14 may 1992-ci ildən 30 yanvar 1993-cü il tarixinədək.

Əli Məsimov 5 fevral 1993-cü ildən-28 aprel 1993-cü il tarixinədək baş nazir vəzifəsini icra edib.

Azərbaycan Xalq Cəbhəsi hakimiyyətinin son iki ayının baş naziri isə Pənəh Hüseyn olub. Pənəh Hüseyn buna qədər dövlət katibi vəzifəsində çalışıb. O, baş nazir vəzifəsində 63 gün işləyib-28 aprel 1993-cü ildən 30 iyun 1993-cü ilə qədər..

4 iyun qiyamı onun baş nazir vəzifəsinin ömrünü qısa edib.

4 iyun qiyamını qaldıran Surət Hüseynov isə 30 iyun

1993-cü ildən 7 oktyabr 1994-cü ilədək baş nazir vəzifəsində işləyib.

Surət Hüseynovdan sonrakı baş nazir Fuad Quliyev olub. O, 1994-cü ilin oktyabrın 7-də bu vəzifəyə təyin edilib və 20 iyun 1996-cı ilədək baş nazir olub.

Fuad Quliyevin baş nazir vəzifəsindən götürülməsi ilə Artur Rəsi-Zadənin üzünə 22 il baş nazir olmaq qapısı açılıb. Artur Rəsi-Zadə iki fərqli dövrdə Azərbaycanın baş naziri olub. Belə ki, o 1996-cı ilin iyulun 20-dən 4 avqust 2003-cü ilədək, həmçinin 4 noyabr 2003-cü ildən 21 aprel 2018-cü ilə qədər Azərbaycanın baş naziri vəzifəsində çalışıb.

Hazırkı prezident İlham Əliyev 2003-cü il avqustun 4-də ölkənin baş naziri təyin edilib. 2003-cü il oktyabrın 15-də prezident seçilib. Noyabrın 4-də baş nazir vəzifəsinə Artur Rəsi-Zadə qayıtlıb.

Onu da qeyd edək ki, 2002-ci ilə qədər Azərbaycan Konstitusiyasına görə baş nazir ölkənin rəsmi üçüncü şəxsi sayılıb. 2002-ci ildə konstitusiyaya dəyişikliyiindən sonra baş nazir prezidentdən sonra ikinci şəxs statusuna yüksəlib.

Azərbaycanda 2017-ci ilin əvvəlindən hakimiyyətin yuxarı pilləsində ciddi struktur islahatlarına start verildikdən və 2017-ci ilin fevralında Prezident Administrasiyasında edilən dəyişiklik nəticəsində I vitse-prezident institutu formalaşdırıldıqdan sonra baş nazir vəzifəsi yenidən üçüncü şəxs pilləsinə enib.

Azərbaycanın sabiq 9 baş nazirindən biri dünyasını dəyişib. Hazırda ən aktiv siyasətə məşğul olan isə Pənəh Hüseynovdur.

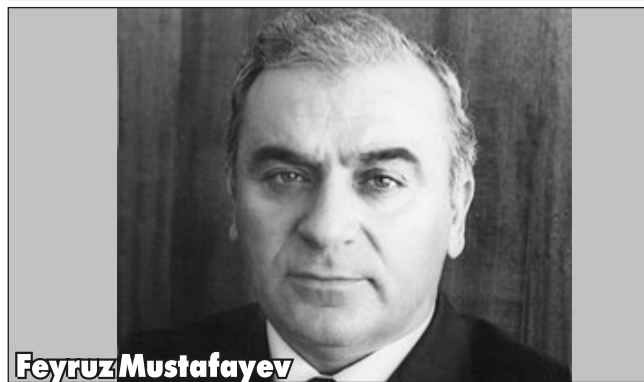
O, hazırda Azərbaycan Xalq Partiyasına sədrlik edir.

Pənəh Hüseyn "Yeni Müsavat" a açıqlamasında bildirdi ki, prezident Əbülfəz Elçibəyin onu baş nazir təyin etməsi onun üçün gözlənilməz olmayıb: "Bu təyinat qəfildən olmuşdu. 1992-ci ilin sonu - 1993-cü ilin əvvəlində bizdə dövlət idarəçilik strukturunun islahatı istiqamətində müzakirələr gedirdi. Ümumiyyətlə, Nazirlər Kabinetinin ləğvi edilməsi, o cümlədən baş nazir vəzifəsinin ləğvi və prezident, prezident yanında departamentlərin, vitse-prezident vəzifəsinin təsis olunması üçün konstitusiyaya layihəsi üzərində iş aparılırdı. Amma sonradan bu və ya digər səbəblərdən bu islahat təxirə salındı, gündəmdən çıxarıldı. Ondan sonra Nazirlər Kabinetinin işinin canlandırılması, paralellyin aradan qaldırılması məqsədilə Prezident Elçibəy mənə baş nazir vəzifəsini təklif elədi. Mən də tərəddüd etmədən razılaşdım".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Həsən Həsənov

Feyruz Mustafayev

Rəhim Hüseynov

Pənəh Hüseyn

Surət Hüseynov

Novruz Məmmədov

Eldar Sultanov

Baş Prokurorluq "altına milyardlar yığan nazirlər" iddiası haqda araşdırma aparmır

Baş Prokurorluq deputat Siyavuş Novruzovun açıqlaması ilə bağlı heç bir araşdırma aparmır.

Bunu "Trend"ə Baş Prokurorluğun mətbuat xidmətinin rəhbəri Eldar Sultanov deyib.

Xatırladaq ki, daha əvvəl Siyavuş Novruzov bəzi keçmiş nazirlərin vəzifədə olarkən milyardlar oğurladıqları ilə bağlı qalmaqallı açıqlama vermişdi.

Onun açıqlaması ictimaiyyət arasında böyük rezonansa səbəb oldu və sosial şəbəkə istifadəçiləri qeyd etdilər ki, bu qalmaqallı bəyanat hüquq-mühafizə orqanları tərəfindən araşdırma mövzusu olmalıdır.

Rusiya söyüşçül blogeri Azərbaycana vermədi

Rusiyanın Sankt-Peterburq məhkəməsi sentyabrın 10-da azərbaycanlı blogger Elvin İsayevin barəsində qərar çıxarıb. Virtualaz.org Rusiya mənbələrinə istinadən xəbər verir ki, qərara əsasən İsayevin barəsində Dzerjinsk rayon məhkəməsinin qərarı-Rusiyadan xaric edilmə və 5 min rubl cərimə ləğv edilib. İş yenidən baxılması üçün geri qaytarılıb, İsayev miqrantların müvəqqəti saxlanma mərkəzindən sərbəst buraxılıb.

Elvin İsayev sosial şəbəkələrdə Azərbaycanın vəzifəli şəxslərinin ünvanına söyüşlə zəngin çıxışlar edirdi və dövlət memurlarına qarşı terrora çağırırdı. İki həftə əvvəl onun Rusiya pasportu ləğv edilərək barəsində deportasiya qərarı çıxarılmışdı. Əsas kimi İsayevin həm də Azərbaycan pasportu daşdığı göstərilmişdi. Vəkil isə bu qərardan yuxarı instansiyaya şikayət verib.

Elvin İsayev

Putin 30-a yaxın general və polkovniki istefaya göndərdi

Rusiya prezidenti Vladimir Putin hüquq-mühafizə orqanlarındakı 30-a yaxın general və polkovniki istefaya göndərib.

Virtualaz.org "Kommersant"a istinadən xəbər verir ki, vəzifədən Rusiya İstintaq Xidmətinin Krimdakı Baş İstintaq İdarəsinin rəhbəri general-leytenant Mixail Nazarov və Dağıstan İstintaq İdarəsinin rəhbəri general-leytenant Sergey Dubrovinin azad edildiyi də bildirilir.

Qeyd edilir ki, Dubrovinlə birgə onun müavini Tuqay Tuqayev də vəzifədən azad edilib.

Dubrovinin istefası haqqında raport yazılıb. Bunun Qaraçay-Çərkəz Respublikasından olan keçmiş senator Rəuf Araşukov və atası Raulun cinayət işlərinin araşdırılması ilə əlaqədar olduğu vurğulanıb.

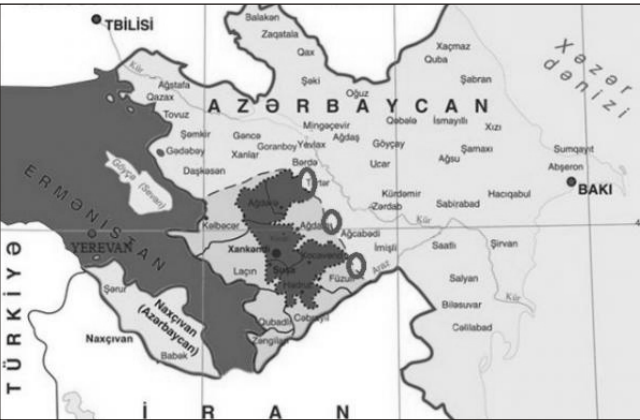
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Yaxın vaxtlarda Azərbaycan xarici işlər naziri Elmar Məmmədovla Ermənistan xarici işlər naziri Zohrab Mnatsakanyan arasında görüş keçiriləcəyi barədə xəbər yayılsa da, hələlik konkret vaxt və məkan barədə açıqlama verilməyib. Hələlik rəsmi Bakı Ermənistanın XİN başçısının sentyabrın 6-da İrəvanda keçirdiyi mətbuat konfransında verdiyi anonsu münasibət bildirməyib.

Qeyd edək ki, Mnatsakanyan yaxın günlərdə keçirilməsi nəzərdə tutulan görüşün planlaşdırıldığını deyib. Onu da bildirib ki, görüş tarixinin eyni vaxtda açıqlanması ilə bağlı razılışma var. "Mən də XİN başçıları və ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədrələrinin razılışmasını pozmaq istəmirəm", - erməni nazir bildirib.

Elə bu görüş anonsundan bir az əvvəl Ermənistan tərəfi davamlı şəkildə növbəti təxribatlara əl atdı. Düzdür, təmas xəttində atəşkəsin pozulması halları baş versə də, intensivlik müşahidə olunmur və itkilər yoxdur. Lakin Ermənistan XİN başçısının səfirləri də yığıb Qarabağa gəlməsi, burada "iki dövlətin əməkdaşlığı" barədə sərəmsə fikirlər səsləndirməsi danışıqları mənasız edir.

ATƏT-in Minsk Qrupunun keçmiş amerikalı həmsədri, Atlantik Şuranın analitiki, ABŞ-ın Azərbaycandakı keçmiş səfiri Metyu Brayza danışıqların perspektivləri barədə danışıb. "Nikol Paşinyanın qəribə bəyanatlarından sonra Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin danışıqları davam etdirməsi olduqca vacibdir" - Brayza "Report"un Gürcüstan bürosuna açıqlamasında belə deyib. Onun sözlərinə görə, Ermənistan baş nazirinin bəyanatları bir-birinə ziddir: "Nikol Paşinyan öncə Ermənistan və Dağlıq Qarabağın vahid, daha sonra isə Dağlıq Qarabağın müstəqil olduğunu bəyan edib. Ermənistan hökumətinin yeni mövqeyi ilə məzmunlu danışıqlar aparmaq qeyri-mümkündür. Bu mövqə Azərbaycan üçün də tamamilə qəbul ediləməzdir. Mediator olsaydım və Ermənistan yeni mövqeyində qalsaydı, buna aydın etiraz edib istefa verərdim. Belə ki, bu mövqə ilə irəliləyiş əldə etmək mümkün deyil. Bu, həmçinin ədalətli deyil".

M.Brayzanın sözlərinə görə, Dağlıq Qarabağın yekun son hüquqi statusu danışıqlar yolu ilə razılaşdırılmalıdır: "Danışıqlar prosesində bir tərəf fayda əldə etmək üçün nəyisə güzəştə getməlidir. Əgər hansısa tərəf istədiyi hər şeyi əldə etmək üçün güzəştə getməyəcəyini deyirsə, bu, sadəcə, doğru deyil".

M.Brayzanın sözlərinə görə, Dağlıq Qarabağın yekun son hüquqi statusu danışıqlar yolu ilə razılaşdırılmalıdır: "Danışıqlar prosesində bir tərəf fayda əldə etmək üçün nəyisə güzəştə getməlidir. Əgər hansısa tərəf istədiyi hər şeyi əldə etmək üçün güzəştə getməyəcəyini deyirsə, bu, sadəcə, doğru deyil".

Qarabağ

Onun ATƏT-in Minsk Qrupunda həmsədr kimi ölkəsinin maraqlarından çıxış etdiyinə şübhə yoxdur. İndi də o, Amerikanın mövqeyindən çıxış edir, Azərbaycanı güzəşt etməyə səsləyir. Amerikanın nəzərində, Azərbaycanın son mərhələdə güzəştə getməsi o ola bilər ki, Dağlıq Qarabağda referendum keçirilməsinə razılıq versin və beləliklə, Dağlıq Qarabağ de-yure də əlimizdən çıxsın".

Q.Çaxmaqlı dedi ki, Ermənistanın özündə belə Azərbaycanın güzəştindən danışıq sərəmsə bu sayaq düşüncə irəli sürmürlər: "İlk prezident Ter-Petrosyan deyir ki, işğal

Amerikalı diplomatın Qarabağla bağlı "güzəşt" çağırışı etiraz doğurdu

Brayzanın "danışıqlar prosesində bir tərəf fayda əldə etmək üçün nəyisə güzəştə getməlidir" fikirlərinə ekspertlərdən reaksiyalar: "O, Dağlıq Qarabağın Ermənistanına verilməsini istəyir..."

cəyini deyirsə, bu, sadəcə, doğru deyil".

M.Brayza özü də etiraz edir ki, Paşinyanın açıqlamaları "qəribə"dir. Ancaq Ermənistanın baş nazirinin "miatsum" bəyanatından sonra amerikalı diplomatın danışıqların əhəmiyyətindən danışması, üstəlik, Azərbaycan tərəfini də dolayısı ilə güzəştlərə çağırması anormal görünür. Əslində cənab Brayza həmsədr olduğu dövərdə də ziddiyyətli açıqlamaları ilə əsəblərimizlə oynamağa öyrəncəli idi. Brayzanın Azərbaycanda səfir təyinatına erməni diasporunun ciddi cəhdlə mane olmasını yəqin ki, diplomat özü də bilir. Ancaq onun işğalçı ilə işğala məruz qalan tərəf arasında balans saxlaması təəccüblüdür.

"Cənab Brayzanın verdiyi açıqlamaya yanaşmada əsas müsbət cəhət kimi onu görmək lazımdır ki, o, problemi

dəqiq bilən bir şəxsdir və ABŞ-ın Azərbaycandakı keçmiş səfiri, ATƏT-in Minsk Qrupunun sabiq həmsədri olub. Paşinyanın verdiyi qeyri-adekvat bəyanatlarla bağlı da Brayzanın mövqeyi odur ki, Dağlıq Qarabağ gah Ermənistanın tərkib hissəsi, gah da müstəqil bir qurum adlandırılmalıdır. Məqsədi nə olursa olsun, hazırkı status-kvonu saxlamaqdır. Qərar qəbul etmək üçün siyasi iradə lazımdır, bu isə nə Paşinyanda, nə də ki, digər erməni rəhbərlərində görünür. Buna görə də erməni tərəfi güzəşt deyil, beynəlxalq normalara riayət etsə, daha düzgün olardı".

Ermənşünas alim, politoloq Qafar Çaxmaqlı isə xatırladı ki, Metyu Brayza xeyli vaxt idi bizim regionda gedən proseslərə münasibət bildirmirdi: "Onu ermənilər Azərbaycan tərəfdarı kimi təqdim etsələr də, mən bu adamın sırf bizim mövqedən çıxış etdiyini görməmişəm. Brayza daha çox bölgəyə sülhün gəlməsini istəyib, bunu isə hamı istəyir.

olunmuş ərazilərin qarşılığında Azərbaycanın güzəştli sülhə razılışmaq ola bilər. Başqa bir siyasətçiyə görə, Dağlıq Qarabağa Azərbaycanın dünyada mövcud olan ən böyük statusu verəcəyi vədi ən böyük güzəştədir. Brayza isə Dağlıq Qarabağın Ermənistanına verilməsini istəyir və Paşinyanı da Dağlıq Qarabağı Ermənistanın tərkibinə qatmaqda, ya da "müstəqilliyi" ilə bağlı ziddiyyətli fikirlər səsləndirməkdə qınayır. Dolayısı ilə Paşinyana Dağlıq Qarabağın "müstəqilliyini" istəməsinin daha doğru olduğu işarəsini vurur. Amma Brayza Ermənistanın güzəştlərindən danışmır. Nədən? Çox maraqlıdır. Brayzanın "güzəşt" fikrinin BMT-də Azərbaycan və Ermənistan XİN rəhbərlərinin görüşü ərəfəsində edilməsi də düşündürücüdür. Əcəba, bu, ABŞ-ınmı mövqeyidir?"

Ermənistanda anti-Rusiya mövqeyi güclənir

Ermənistan və Rusiya arasında gərginlik davam edir. Prezident Putin İrəvana 1 oktyabrda edəcəyi səfəri çərçivəsində eks-prezident Robert Köçeryanla görüşmək istəyi erməni hakimiyyətini çətin duruma salıb.

Qeyd edək ki, 12 sentyabrda R.Köçeryan və 1 mart 2008-ci il hadisələrinə görə onunla birgə ittiham olunanların məhkəmə iclası başlayacaq. Bəzi ekspertlər hesab edir ki, Paşinyan hökuməti vəziyyətdən çıxmaq üçün Köçeryanı həbsdən buraxmalıdır. Ancaq baş nazir ondan qısa alacağını açıq şəkildə bəyan edən Köçeryanı sərəbsə buraxmaq daha ağır durumla üz-üzə qalacağından əndişələnir.

Bu arada Respublika Prokurorluğu R.Köçeryanla bağlı həbs-qətimkan tədbirinin dəyişdirilməsinə əsas olmadığını bildirib. Ancaq erməni mediası Putinin Paşinyana 10 gün vaxt

verdiyini yazıb. Artıq verilən vaxt bitib və deməli, Ermənistan hakimiyyəti üçün çətin dövr başlayır. Paşinyana yaxın adamlar Köçeryanla həbsxanada görüşmək istəyən Putinin özünü həbsə salmaqla hədələyirlər. Erməni ekspertlərdən biri ironiya ilə Putini ehtiyatlı olmağa çağırırdı, "qapılar arxadan bağlana bilər" deyir.

"İşıqlı Ermənistan" partiyasının parlament fraksiyasının üzvü Arman Babacanyan isə araşdırma aparıb və belə qənaətə gəlib ki, Ermənistanın başına gələn bütün bəlalarda günahkar Rusiya prezidenti Vladimir Putindir. Turkus-

tan.info xəbər verir ki, bu barədə Ermənistanın "Shame.am" nəşri yazıb. Erməni deputatın araşdırmasından belə çıxır ki, Vladimir Putine qarşı Ermənistanda mütləq cinayət işi açılmalıdır. Babacanyan belə deyir: "Moskvanın nəyə görə "1 mart" məsələsində bu qədər maraqlı olmasını anlamaq yaxşı olardı".

"Həqiqətən də bu, Vladimir Putinin Robert Köçeryanı dəstəklədiyini göstərir? Başqa sözlə desək, problem Putinlə bir çox məsələlərdə, o cümlədən ortaq cinayətlərdə bağlılığı olan ikinci prezidentin şəxsiyyətindədir, yoxsa Moskva məhz "1 mart" məsələsində maraqlıdır (sözündən maraqlı isə Rusiyanın həmin cinayətdə izi olduğunu göstərir)? Bu suala birmənalı

cavab vermək çətindir. Digər tərəfdən, bir qədər əvvəl məlum oldu ki, 1 mart işində Rusiyanın iğtişaşların yatırılmasında müəyyən iştirakı olduğunu sübut edən sənədlər meydana çıxdı".

Nəşrin gözləntilərinə görə, deputat ABŞ-ın Ermənistandakı səfiri ilə məsləhətləşmələr aparacaq, səfir isə Nikol Paşinyana Baş Prokurorluğun Vladimir Putine qarşı cinayət işi açması və onu məsuliyyətə cəlb etməsi üçün göstəriş verməsini təpşirəcək.

"Ermənistanda dəlilik epidemiyası təhlükəsi var. Bu gün artıq bütün simptomlar mövcuddur. Konstitusiyaya Məhkəməsinin qərarı necə gəldi şərh olunur: nazir Köçeryanın azad edilməsinə qərar vermədiyini bildirir, digərləri

isə məhkəmənin legitim olmadığını iddia edir. Vladimir Putinə Ermənistanda müttəhim statusu verilməsi xoşagəlməz olardı. Yeni Ermənistan artıq hər şeyin baş verməsinin mümkün olduğu ABŞ-Soros koloniyasıdır" - nəşr yazıb. Ermənistan və Rusiya ara-

sında vaxtaşırı müəyyən narazılıqlar və gərginliklər olub, ancaq indiki durum tam fərqlidir. Paşinyan hakimiyyətinin bu gedişlə uzun davam etməyəcəyi barədə qənaətlər artıq ermənilərin özlərində də formalaşmaqdadır. Bu payız çox maraqlı olacaq.

Məlum olduğu kimi, ötən həftəsonu Rusiya və Ukrayna arasında əsirlərin dəyişdirilməsi mümkün olub. 35 nəfər ukraynalı əsirlə 35 nəfər rusiyalı əsir dəyişdirilib. Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov "2+2" formatında Rusiya və Fransa xarici işlər və müdafiə nazirlərinin görüşündən sonra keçirilən birgə mətbuat konfransında deyib ki, Rusiya və Ukrayna arasında "35-ə 35" formatında əsir və girovların mübadiləsi Donbasda vəziyyətin həllinə kömək edəcək: "Biz "35-ə 35" formatında baş tutan mübadilədən məmnunluğumuzu ifadə etmişik.

İrəvana müraciət edərək əsir və girovların "hamının-hamiya" prinsipi ilə dəyişdirilməsinə müsbət cavab verilməsini istəmişdi. Bundan sonra iyunun 28-də ilk əsir və girovların dəyişdirilməsi prosesi baş tutdu: "16 mart 2019-cu il təmə prinsipinə çoxdan hazırdır. Artıq söz rəsmi İrəvandır. Ermənistan tərəfi Mariya Zaxarovanın bu çağırışına müsbət cavab verməlidir. Nəhayət ki, gözlənilən əsir və girovların dəyişdirilməsi prosesi baş tutmalıdır. Əsirlərin "hamının hamıya"

Siyasi transferlərə orta əsrlər yanaşması

Xəlid KAZIMLI

Həç özümüzü aldatmayaq, Eldar İbrahimov ölkədəki ictimai-siyasi durumu gerçək ifadələrlə anladığı. O, öz ilk ifadəsində, hakimiyyət tərəfə keçən keçmiş müxalifətçiləri "düşmən" adlandırarkən tam səmimidir, belə düşünür.

Bu, təkəcə onun düşüncəsi deyil, o nəsildən (yaş dövrü mənasında) olan minlərlə partokratın düşüncəsidir.

Onlar hakimiyyətə iddia edən, Milli Məclisə, bələdiyyə şuralarına seçilmək istəyən bütün siyasi rəqiblərini düşmən hesab edirlər. Bu, hansı düşüncədir, bilirsinizmi? Hamımızın ağına bolşeviklər, Stalin dövrü gələcək. O dövrdə eyni partiyanın içindəki fraksiyaların, qrupların üzvü də düşmən hesab edilirdi.

Amma İbrahimovun sərgilədiyi düşüncə ("mənimlə olmayan mənim düşmənimdir") ta qədimlərdən mövcuddur.

Elə bu sətirlərin yazıldığı dəqiqələrdə ölkəmizdə və İranda 1339-cu ildönümü təziyyətə qeyd olunan Kərbəla faciəsi də həmin düşüncənin məhsulu idi.

Əməvi xəlifəsi Yezid İbn Müaviyə onun qeyri-legitim hakimiyyətinə biət etməyən İmam Hüseyni və əshabələrini düşmən hesab etdiyi üçün qətlə yetirmişdi.

Şərqdə bu düşüncə hələ də hakimdir: hakimiyyətə iddia edən düşməndir; keçmişdə müxalif olan mütləq gələcəkdə də düşmən ola bilər; düşmənlər sıradan çıxarılmalıdır; düşməni bəsləmək, güclənməyə qoymaq olmaz və sair və ilaxır.

Avropa dövlətləri ona görə inkişaf edib indiki rifahlarına, düzenlərinə qovuşublar ki, siyasi rəqibi düşmən, xain, satqın hesab etməkdən əl çəkiblər.

Doğrudur, onlarda da seçki kampaniyalarında ağır sözlü ritorikadan istifadə edilir, rəqiblər bir-birini "millətin ümdə mənafeələrini satmaqda" ittiham edirlər, amma bu, daha çox seçki istehkası, seçicinin rəğbətini qazanmaq səciyyəsi daşıyır və seçki bitincə bu ritorikaya son verilir.

Hakimiyyəti əldə edən partiya da 5 gün əvvəl "vətənə xəyanət" də suçladığı rəqib partiya və siyasətçi barədə cinayət işi başlatmır.

Şərq ölkələrində isə fərqlidir. Buralarda siyasi rəqibləri sonuncu nəfərinə qədər məhv etmək ehtirası çox şiddətlidir. Hətta bu, qanunazidd, haqsız-ədələtsiz də olsa, hakimiyyət ehtirası başına vurmuş adamlar üçün fərqi yoxdur - düşməni nə yolla, nə vasitə ilə olursun, məhv etmək lazımdır.

İfadəyə baxın: "Hətta biz onları satın alsaq da" ... Eldar İbrahimov belə deyərək, qədim və orta əsrlərin quldurları kimi düşünür. O və onun kimi düşüncələr üçün insan alqı-satqı predmetidir, başqa irqdən, lap aşağı kastadandır, onlar alınıb-satıla bilər.

Bu cür adamlar heç cür ağıllarına yerləşdirə bilmirlər ki, siyasi partiya üzvlüyü dini sekta, tərifiqət üzvlüyü və ya mafioz klan mənsubluğu deyil ki, onların üzvü olan adamların geriyyə dönlüşü olmasın.

Bu təfəkkür ölkəmizdə də geniş yayılıb və təkəcə Eldar İbrahimovun mənsub olduğu düşüncəyə aid deyil. İstənilən partiyanın üzvü olan adam günlərin birində ya şəxsi, ya ideoloji, ya da sırf psixoloji uyumsuzluq üzündən partiyadan çıxırsa, onu dərhal "satqın", "reneqat", "xain" adlandırırlar.

Siyasət isə qarşıya qoyulan hədəflərə yetmək sənətidir. Bir adam başqa bir qrupla hərəkət edərək, öz hədəflərinə yetmə bilməyəcəyini anladı, fərqli yol tutdu və yeni qoşulduğu və ya yaratdığı yeni qrupla öz məqsədinə çatdısa, demək, uğurlu siyasətçidir. Siyasətdə əsas məsələ hədəfə çatmaqdır.

Dini sektalarda, mafioz klanlarda isə başqa cürdür - onlarda birlikdən ayrılmağın bəlli bir cəzası var. Eyni düşüncəni daşıyan şəxslər siyasi partiya "dönlükəri"ni də sət cəzalandırmağın tərəfdarlarıdır, amma mövcud qanunlar onların əl-qolunu buxovlayır, əlac mediada, sosial şəbəkədə "rüs-vay etməyə" qalır.

Son illərdə müxalifət partiyalarını tərək edənlərin başına gətirilən oyunlara diqqət edin. Onların hamısı "xain", "satqın", "reneqat" adlandırılır.

Eyni zamanda düşüncələrə əks-düşüncədəki münasibətə baxın. İqtidar komandasında təmsil olunan, adı korrupsiyada hallanan istənilən yüksək rəngli məmur müxalifət partiyasına meyillənəndə onu bəh-bəhlə qəbul edirlər (onlarla belə fakt var). Hətta bəzi keçmiş məmurlara özləri elçi düşür, dəvətlər göndərirlər.

Təbii ki, iqtidar komandası da iti sözlü, savadlı, bacarıqlı müxalif kadrları öz yanında görmək istəyir. Onlara dərhal yüksək vəzifələr verilməsə də, ən azı, müxalifətdən qoparı, neytrallaşdırır, özlərinə qarşı mübarizə aparalarının səfəni zəiflədir.

Eldar İbrahimov isə hesab edir ki, bu sayaq transferlərə lüzum yoxdur, onlar qaralardır, biz ağırlıq, səngərə girib atışmalıyıq.

Bu isə siyasət deyil, orta əsrlər düşüncəliyinin yaşadılmasıdır.

Şuşa türməsindəki girovlarımız azad edilə bilər-Rusiyadan vasitəçilik çağırışı

Politoloqlar hesab edir ki, Rusiya XİN-in mövqeyi ümidvericidir və rəsmi İrəvan buna müsbət cavab verərsə...

Ümid edirik ki, bu, Donbasdakı böhranın həlli ilə yanaşı, Ukrayna-Rusiya münasibətlərinin normallaşacağını, Poroşenko hökumətinə məxsus olan aqressiv anti-Rusiya siyasətinin dəyişəcəyini gözləməyə imkan verən yaxşı bir siqnaldır".

Rusiya ilə Ukraynanın əsirlər məsələsində anlaşması azərbaycanlı əsirlərin məsələsini bir daha aktualaşdırır. Məlum olduğu kimi, Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyev də 5 ildən artıqdır Ermənistan tərəfindən Şuşa türməsinə girov saxlanılır. Azərbaycan tərəfində isə iki erməni diversant həbsdədir. Azərbaycanlı girov Dilqəm Əsgərov Rusiya vətəndaşıdır. Bu nüans əslində Rusiyanın öz vətəndaşının azad olunmasına çalışmasını məntiqli edir. Lakin bu günə qədər Rusiya tərəfindən belə bir cəhdin edildiyi müşahidə olunmayıb. Rusiya ən yaxşı halda Azərbaycan tərəfindən bir il öncə irəli sürülən əsir və girovların hamının hamıya prinsipi ilə dəyişdirilməsi təklifi ilə Azərbaycanı təqdir edib. Lakin Ermənistan bu təklifi qəbul etməsi üçün ciddi təsir göstərməyib.

Ukrayna ilə Rusiya əsirləri dəyişdirəndən sonra Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin rəsmi Mariya Zaxarova keçirdiyi mətbuat konfransında bəyan edib ki, Ermənistan və Azərbaycan arasındakı Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin tərəfləri əsir və girovların dəyişdirilməsi məsələsində Rusiyaya müraciət edə bilər: "Bizim işlək mexanizmlərimiz var. Minsk Qrupunun həmsədrləri fəaliyyət göstərir. Ehtiyac yaranarsa, müəyyən mexanizmlərin işə salınması üçün onlar da tərəflərə əlavə dəstək verə bilərlər".

Politoloqlar isə hesab edir

Şuşa türməsi

ki, Zaxarovanın bu çıxışı ümidvericidir. Rəsmi İrəvan buna müsbət cavab verərsə, o zaman əsirlərin Azərbaycana qaytarılması mümkün ola bilər. Siyasi şərhçilərin fikrincə, əslində M.Zaxarovanın bu çağırışından çox şey gözləmək olar. Çünki Rusiya münaqişənin nizamlanmasında mühüm fiqurdur. Amma yenə də Ermənistanın hansı reaksiya verəcəyi sualı açıq qalır.

Azərbaycanlı Əsir və Girovlarla bağlı Məlumat Mərkəzinin koordinatoru Əhməd Şahidov bildirdi ki, Rusiya əsirlərin qaytarılmasına kömək edə bilər. Əhməd Şahidov xatırladı ki, bu il aprelin 30-da Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrov rəsmi

prinsipi ilə dəyişdirilməsi təklifi ilə Azərbaycan tərəfi çıxış edib. Bu təklifi Rusiya və digər həmsədr ölkələr də dəstəkləyir. Hələ ki məsələyə Ermənistan tərəfi müsbət mövqə nümayiş etdirmir. Ermənistan hakimiyyətinin bu təklifə və Rusiyadan olan çağırışa müsbət münasibət ortaya qoysa, bu, Ermənistanın da xeyrinə olar".

Xatırladaq ki, Dilqəm Əsgərov və Şahbaz Quliyev 2014-cü ilin iyulunda yaxınlarının məzarını ziyarət etmək üçün Ermənistanın işğal altında olan Kəlbəcər rayonuna gediblər. İşğalçı Ermənistan ordusunun əsgərləri onları ələ keçirib. Dağlıq Qarabağda onlara qondarma məhkəmə qurulub. Dilqəm Əsgərov ömürlük, Şahbaz Quliyev isə 20 il azadlıqdan məhrum edilib. 5 ildən artıqdır hər iki müli azərbaycanlı Şuşa türməsinə girov saxlanılır.

Azərbaycan tərəfində isə hazırda iki erməni diversant (Arsen Baqdasaryan, Karen Kazaryan), bir erməni əsgər Kazaryan Aro Xaykoviç saxlanılır.

□ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Poeziyamızda monopoliya

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Nəsiminin qəzəlləri, şeirləri çoxdur, ancaq nədənsə bizim eldə ən populyar olanı "Sığmazam" rədifli qəzəlidir. Ən azı son bir ildə bu qəzələ iki mahnı bəstələnmişdir. Görünür bu marağ şeirin daxili, məzmunu ilə sıx surətdə bağlıdır. Axı orada şair dünyaya sığışmadığını, o cümlədən dünyada nə varsa hamısının ona məxsus olduğunu açıqlayır. Əsl inhisarçı, monopolist mövqedir. Hərçənd regionların inkişafı proqramımızın mahiyyətinə uyğun gəlmir. Lakin nə edə bilərəm, ağa deyir sür dərəyə: bu il dövlət səviyyəsində şairin yubileyi qeyd olunur. O baxımdan, kim deyirsə sığışmıram, dünya mənə dar gəlir, deməli, haqlıdır. Arxasında Azərbaycan dövləti duran şair bütün Qafqazın, Orta Doğunun, Yer kürəsinin, Günəş sisteminin, Süd yolu qalaktikasının, canım sənə desin, bizim Kainatın içinə sığmaz. Hətta 1992-93-cü illərin ağır, kaos günlərində şairin bəxti gətirmədi, aparıb Hələbdə dərisini soydular. İndiki günlərə qalsa AYZ üzvü seçilər, Yeni Yasaldan, ya da adını daşıyan rayondan babat mənzil alar, xalq şairi adı verilər, bəlkə Anar müəllim başının üstündəki toz və hörümçək basmış Nizami Gəncəvi xalçasını açıb yerinə Nəsimi xalçası asardı. Adamın görək tale üzünə gülsün. Bu temada bir lətifə var, deyir bir nəfər dua eləyir ki, ya rəb, nə olardı mən də yəhudi kimi doğulsaydım, onlar dünyanın ağasıdır, yaxşı yaşayırlar və sairə. Yuxarıdan səs gəlir ki, no problem. Toz-duman qopur, adam bir də baxır həqiqətən yəhudiyə çevrilibdir, ancaq Osvensimdə qaz kamerasının qabağında durubdur.

Güman eləmək olardı ki, Nəsimi ilində korrupsiyalar məmurlara qarşı savaşa da kəskinləşəcək, onların dərisini soyacaqlar. Bəzi deputat açıqlamaları milləti şirnikləndirmişdi. Ancaq prokurorluq təkzib verdi, deyir altına milyard yığıb müxalifəti maliyyələşdirən keçmiş nazirlər araşdırma obyektimiz olmamışdır. Bəs onda Səyavuş müəllimin bəyanatı necə olacaq? Qanuna görə prokurorluq jurnalistlərin, deputatların sözləri əsasında cinayət təqibi başlamaq hüququna malikdir. Başlamırsa, deputatın söylədikləri anekdot kimi çıxır. Necə deyirlər, o pişikdirsə, ət hanı, ətdirsə, pişik hanı.

Özü də bu maliyyələşdirmə söhbətləri ciddi söhbətlərdir. Misal üçün, elə "Sığmazam" qəzəlini oxuyan və yerli-yersiz hər kəsin tənqid atəsinə tuş gələn (mənim fikrimcə, onun sponsoru bir balaca yekə adam olsa hamı indi klipi tərifi etmək üçün növbəyə durmuşdu) manis xanım dünən jurnalistlərə deyib ki, mətbuata açıqlamanı 1000 manata verirəm. Pulumu verin, danışım. Çox gözəl mövqedir. Hətta biz bəlkə də yaxşı olar min manatdan atışaq verək, bu heç ağzını açmasın. İki min verək oxumasın. Ədalətli olardı. Beynəlxalq təcrübə belə tələb edir. Bugünlərdə rusiyalı manis Timati Moskva meri Sobyaniyə yaltaqlanan klip çəkmişdi, ona yutub-da o qədər dizlayk (pisləmə butonu) gəldi ki, məcbur oldu klipi silsin. İndi ruslar müzakirə açıblar ki, aha, biz Timati müəllimin yutub qiymətini deyəsən öyrənmişik, hər mahnısını 1 milyon dəfə dizlayk edək, ümumiyyətlə, yerli-dibli internetdən cəhənnəm olsun, yutub-da bir mahnısı da qalmasın.

Yazını isə şairin misraları ilə bitirirəm, çünki mən də bu köşəyə sığışmıram: "... Səni dil necə şərh etsin, a can, kim, Nə bilsinlər səni kim, can, nədənsən? ... Nəsimi çünki buldu xoş məlahət, Şirindir hər sözü, şirindəhənsən".

AŞ PA məruzəçisi Torhildur Sunna Evarsdottirin 5-7 sentyabr tarixli Bakı səfərinin yekunları haqqında Avropa Şurasının saytında məlumat yerləşdirilib. Məlumatda qeyd edilir ki, səfər səmərəli keçib, gələcək hesabat üçün yaxşı zəmin yaranıb.

lə qapatmaq zamanı çoxdan yetişi. 18 ildir bu yükü üzərində daşıyırdı. Nə üçün?"

Hüquq müdafiəçisi xa-

canda bu qədər siyasi məhbusun qaldığı görünsün. Burada insan taleyini fikirləşmək lazımdır. Şişirdilmiş siyahıları təqdim etməklə vaxtı çatmış, xəstələr və digərlərinin də önünü kəsirlər. Halbuki bunların azadlığa çıxma imkanları böyük-

Bakıdan gedən AŞ PA məruzəçisi hesabat hazırlayır

"Dörd məhbustan əlavə bir sıra hökumət tənqidçiləri, vətəndaş cəmiyyəti fəalları, jurnalistlər, hüquqşünaslar və QHT nümayəndələri, eləcə də yerli diplomatik icma üzvləri ilə görüşə bildim. Bu intensiv səfər, hazırkı vəziyyəti nəzərdən keçirəcək və gələcək irəliləyiş üçün tövsiyələr verəcək hesabatım üçün möhkəm bir zəmin yaratdı. Ümid edirəm ki, hesabatımı bu ilin sonuna qədər Avropa Şurası Parlament Assambleyasının Hüquq məsələləri komitəsində təqdim edəcəm", məlumatda deyilir.

Torhildur Sunna Evarsdottirin görüşdüyü məhbuslar jurnalist Əfqan Muxtarlı, "Müsləman Birliyi" hərəkatının lideri Taleh Bağırzadə, onun köməkçisi Abbas Hüseynov və Səid Dadaşbəyli olub.

Məruzəçi REAL Partiyasının sədri İlqar Məmmədovla da görüşüb. Bu barədə REAL rəhbərinin özü məlumat yayıb. Partiya sədri məruzəçinin hazırlayacağı hesabatla bağlı geniş söhbət etdiklərini diqqətə çatdırır: "Yanvarda (2020-ci ilin yanvar ayı nəzərdə tutulur-red) təqdim edəcəyi hesabatına qədər bütün siyasi məhbusların azad edilməsi məncə inandırıcı görünmür, amma bu ilin təcrübəsi göstərdi ki, müəyyən irəliləyiş mümkündür və ondan böyüyünə doğru çalışmalıyıq".

Xanım məruzəçinin səfəri başa çatdıqdan sonra gözlər onun ilin sonunda açıqlayacağı hesabatla dikilib. Xüsusilə onun gelişinə günlər qalanda 119 və 117 nəfərlik siyasi məhbus siyahılarının elan edilməsi və bunun hesabatda yer alıb-almayacağı daha çox müzakirə edilir.

AŞ PA məruzəçisi ilə görüşən İnsan Hüquqları üzrə Birgə İşçi Qrupunun üzvlərindən olan Səidə Qocamanlı görüş barədə "Yeni Müsavat"a bunları dedi: "Görüşümüzü müsbət qiymətləndirirəm. Çünki bu, yeni məruzəçi ilə ilk görüş idi. İlk dəfə bir-birimizlə tanışlıq qurduq. Onu bildirim ki, mə-

Səidə Qocamanlı: "Allah bilir, haqqımızda ona nələr danışmışdılar"

Torhildur Sunna Evarsdottir

ruzəçinin bizim işimiz barədə dolğun məlumatı yox idi. Bu baxımdan görüş ən çox ona görə maraqlı oldu ki, işimizlə tanış oldu, qoyduğu problemlə bağlı hər birimizin fikirlərini dinlədi. Mən elə zənn edirəm ki, bu görüşümüzün nəticəsində biz də hansısa bir nailiyyətləri ilin sonuna kimi əldə edə bilərəm, yeni siyasi məhbuslardan bir qismi azadlığa buraxılar. Onu da qeyd edirəm ki, siyahımızda xəstələr, ailə vəziyyəti nəzərə alınan məhbuslar, cəzalarının böyük hissəsini çəkənlər, bizim nöqtəy-nəzərimizdən cəmiyyət üçün heç bir təhlükəsi olmayanlar yer alır. Biz onların tezliklə azad olunmalarını gözləyirik. Bu bir işçi görüşü idi. Bilirsiniz ki, yeni məruzəçi Azərbaycanla bağlı hesabat hazırlayacaq. Bu hesabatla öz fikirlərimizi, məlumatlarımızı verdik, siyahımızı təqdim etdik. Orada qeyd etdik ki, Azərbaycanda ən müxtəlif sayda şişirdilmiş siyasi məhbus siyahıları ona təqdim olunur. Bundan təəssüfləndiyimizi dilə gətirdik. Bununla həmin siyahılara olan münasibətimizi ortalığa qoyduq. Elə bilirəm ki, bir-birimizi anlaya bildik. Görüşdə bir-mənalı siyasi məhbuslar məsələsi əsas müzakirələr sırasında oldu. Çünki onun özü siyasi məhbuslar üzrə məruzəçidir. 2001-ci ildən bu günə qədər neçə məruzəçi Azərbaycan üzrə dəyişdirilib. Düşünürəm ki, artıq buna son qoymaq lazımdır. Siyasi məhbus problemini tamami-

nim məruzəçinin gelişinə günlər qalanda elan olunan iki siyasi məhbus siyahısına da toxundu: "Onunla görüşdə həmin iki siyahıdan söhbət açmadıq. Biz heç kimin arxasınca danışan deyilik. Məruzəçi də o siyahılar barədə bizə heç nə demədi. Ən çox xoşuma o gəldi ki, məruzəçi daha çox bizi dinləməyə üstünlük verdi. Bu da yəqin onunla bağlıdır ki, bizi tanıyırdı. Haqqımızda Allah bilir ona nələr danışmışdılar. Gördü ki, biz normal insanlarıq, normal işləyirik. Biz nə ediriksə, öncəliklə insan faktorunu əsas tutub edirik. Biz orada qeyd etdik ki, siyahılar nə qədər uzun olsa da, bu o demək deyil ki, siyahıları sizə təqdim etməklə, siz də bunun əsasında Azərbaycana qarşı hesabat hazırlamaqla həmin siyasilərin hamısı azadlığa buraxılacaq. Burada başqa bir yanaşmanın vacibliyini də önə çəkdik. Bu yanaşmaya üstünlük verdiyimizi göstərdik. Çünki reallığa baxanda 120 və ya ondan çox hazırlanan siyahılarda elə insanlar var ki, onların tezliklə azadlığa buraxılması mümkün deyil. Amma bizim siyahı realdır. Bilirsiniz ki, mart ayında belə bir siyahı təqdim etmişdik. O siyahıdan demək olar tam əksəriyyət azadlığa buraxıldı. İndi də biz siyahı hazırlayıb təqdim edəndə çalışırıq ki, həmin insanlar azadlığa buraxılsın. Kağız üzərində ad qalmamalıdır ki, Azərbay-

dür. Biz bunun dəfələrlə şahidi olmuşuq. Bir faktı da unutmayın ki, İnsan Haqları üzrə Birgə İşçi Qrupu var. Bu qrupun nəzdində hər bir ad üstündə söhbət, danışmalar aparırıq. Onların azad olunmaları danışılardan keçir. Heç kəs düşünməsin ki, biz o siyahıları çap etməməklə, cəmiyyətə göstərməməklə nəyisə gizlədirik. Yaxud heç kəs düşünməsin ki, hansısa bir gizli işimiz var. Sadəcə, o adların arxasında insan taleyi durur. Onların hər biri üçün danışmalar aparırıq ki, azad olunsunlar. Bu bizim 27 il ərzində gördüyümüz işin göstəricisidir".

S.Qocamanlı AŞ PA məruzəçinin T.Bağırzadə ilə görüşünə bu cür şərh verdi: "Məruzəçinin onları siyasi məhbus kimi tanıyıb-tanımaması barədə nəse deyə bilmərəm. Çünki hesabat hələ hazırlanmayıb. Hazırlanıb elan olunandan sonra nəse söyləmək mümkündür. Amma bilirsiniz ki, Tale Bağırzadə və onun qrupuna çox ağır cəzalar verilib. 20 və ona yaxın illəri onlar həbsxanada keçirməlidirlər. Onlar bizim diqqətimizdədir. Səhhətləri, saxlanma şəraitləri ilə hər zaman maraqlanırdıq. Tale Bağırzadənin qrupunu nəzərdə tutmayıb deyirəm ki, dindarların arasında elələri də var ki, cəzalarının bitiminə çox az qalıb, ailə vəziyyətləri çox ağırdır. Onların azadlığa çıxması cəmiyyətə heç bir təhlükə törətməyəcək. Baxın, onların azadlığa buraxılması üçün çalışırıq. Siyahımızda tək dindarlar yer almır. Orada bloggerlər, siyasi partiya üzvləri, jurnalistlər var. Siyasi məhbus problemini çözmək üçün ölkə daxilində işləməliyik. Buna yardımçımız işçi qrupu olacaq. Nəzərdə İnsan Hüquqları üzrə Birgə İşçi Qrupunu tutaram".

□ Cavansir ABBASLI,
"Yeni Müsavat"

Bu gün - sentyabrın 12-də Ermənistanın sabiq prezidenti, baş naziri Nikol Paşinyanın iradəsi ilə həbsdə yatan Robert Köçeryan ikinci dəfə azadlığa çıxmağa bilər. Bunu mümkün edən səbəb ölkənin Konstitusiyaya Məhkəməsinin (KS) sentyabrın 4-də çıxartdığı qərarıdır. Xəbər verildiyi kimi, həmin gün KS Köçeryana qarşı tətbiq olunan maddələrin konstitusiyaya uyğun olub-olmadığını müzakirə edib və 35-ci maddə konstitusiyaya zidd hesab olunub. Bu da o anlama gəlir ki, R.Köçeryanın şəxsi azadlıq hüququ pozulmuş sayılır.

Sabiq prezidentin vəkili Aram Varevanyan o vaxt bəyan etmişdi ki, müdafiə tərəfi öz gələcək hərəkətlərini və planlarını məhkəmə qərarı onlara təqdim ediləndən sonra müəyyənləşdirəcək və həyata keçirəcək. Artıq iki gündür Köçeryan tərəfdarları eks-prezidentin azadlığa buraxılması üçün İrəvanda kütləvi etiraz aksiyası keçirirlər. "Yeni Müsavat" erməni qaynaqlarına istinadən xəbər verir ki, aksiyalar paytaxtdakı ilkin məhkəmə instansiyasının binası önündə keçirilir. KS-nin qərarından sonra həbs-qətimkan tədbirini məhz bu instansiya dəyişə bilər.

Xatırladaq ki, Ermənistanın Xüsusi İstintaq Xidməti 2018-ci ilin 26 iyulunda Köçeryana qarşı 10 dinc nümayişçinin qətli ilə yekunlaşan 1 mart 2008-ci il qanlı hadisələri ilə bağlı ittiham irəli sürüb (o vaxt o, prezident postunu tuturdu). Eks-prezident konstitusiyaya quruluşunu devirməkdə, həmçinin xüsusilə böyük məbləğlərdə rüşvət almaqda suçlanır. Keçən il Köçeryan 2 dəfə həbs olunub. 2019-cu il iyunun sonunda o, təkrarən saxlanılıb.

Onu da qeyd edək ki, 1 mart etirazları zamanı həbsə salınanlar arasında indiki baş nazir Nikol Paşinyan da olub. Bu mənada Köçeryanın içəridə saxlanılması yalnızca köhnə rejimin əsas daşqalarını sarsıtmaq və onunla haqq-hesab çəkmək məqsədi güdmür, həm də prinsiplərin önəm kəsb edir. Məsələnin başqa bir həssas tərəfi isə Xocalı hərbi cinayətlərindən olan Robert Köçeryanın Rusiya lideri Vladimir Putinin

Moskva "B planı"nı işə saldı - Paşinyan üçün son döyüş

İrəvanı yenə etirazlar bürüdü; bu gün Putinin sadıq dostu Köçeryan azadlığa çıxmağa bilər; erməni baş nazir öz arxasını terrorçulara söykəyir - motiv...

şəxsi dostu olması ilə bağlıdır. Təkcə o fakt ki, Paşinyanı baş nazir seçilməsi ilə bağlı təbrik etməyən Putin həbsdə ikən Köçeryanı iki dəfə ad günü münasibətilə təbrik edib, özlüyündə çox şey deyir və Kreml rəhbərinin simpatiyasının kimin tərəfində olduğunu aydın göstərir.

Belə bir qənaət də var ki, Rusiya Putinin gələn aya nəzərdə tutulan Ermənistan səfərinə kimi öz sadıq dostunun azadlığa çıxmasına çalışır. Ermənistanın məhkəmə sisteminə Sərkisyan-Köçeryan rejiminin adamlarının güclü olması nəzərə alınarsa, bu, yetərincə real görünür.

Bəs Köçeryanın təzədən azadlığa çıxması Paşinyan və komandası üçün hansı təhlükələr vəd edir?

Levon Ter-Petrosyanın rəhbəri olduğu Ermənistan Milli Konqresinin İdarə Heyətinin üzvü Vardan Malxasyan hesab edir ki, Köçeryan ruslar üçün heç bir də-

yər daşımır, sadəcə, onlar Paşinyanın reytingini aşağı salmaq istəyirlər. "Həqiqətən də əgər Köçeryan azadlığa çıxsa, Nikolun reytingi düşəcək, çünki xalq uzun müddət düşünür. Düşünür ki, Nikol onu yerində oturtmaq qədər güclü deyil. Ruslar məhz bunun üzərində oynayırlar və bacardıqca tez bir zamanda Paşinyanın reytinginin enməsinə istəyirlər. Nə qədər ki, minalanmış sahələr təmizlənməyib, onlar vaxtaşırı partlayacaq", - deyir o qeyd edib.

Levon Ter-Petrosyanın rəhbəri olduğu Ermənistan Milli Konqresinin İdarə Heyətinin üzvü Vardan Malxasyan hesab edir ki, Köçeryan ruslar üçün heç bir də-

yər daşımır, sadəcə, onlar Paşinyanın reytingini aşağı salmaq istəyirlər. "Həqiqətən də əgər Köçeryan azadlığa çıxsa, Nikolun reytingi düşəcək, çünki xalq uzun müddət düşünür. Düşünür ki, Nikol onu yerində oturtmaq qədər güclü deyil. Ruslar məhz bunun üzərində oynayırlar və bacardıqca tez bir zamanda Paşinyanın reytinginin enməsinə istəyirlər. Nə qədər ki, minalanmış sahələr təmizlənməyib, onlar vaxtaşırı partlayacaq", - deyir o qeyd edib.

Putinin sadıq adamı olan Köçeryan Moskva üçün heç şübhəsiz, ən əvvəl Qarabağ klanının ən odioz fiquru və separatçı rejim ərazisində Paşinyan tərəfdarlarının "hakimiyyəti" götürməsinə ciddi əngəl yarada bilən fiqur olaraq lazımdır. Çünki artıq aydındır ki, Kreml Paşinyanla uzun müddət işləmək fikrində deyil və separatçı rejimi və Qarabağ klanını sonuncuya qarşı ən güclü təzyiqlə vasitə qismində görür - hərçənd bunun Azərbaycana əlavə bir istə-soyuqluğu yoxdur. Bizim üçün əsas olan torpaqlarımızın tezliklə işğaldan azad olunmasıdır - ya sülh, ya da hərbi yolla.

Moskvanın "B planı"ndan (Paşinyandan xilas planından) təbii ki, erməni baş naziri də məlumatlıdır. Görünür, bu səbəbə keçən həftə o, qatı anti-Rusiya mövqeyi ilə seçilən və Ermənistanın Rusiya hərbi bazalarının bağlanmasını tələb edən radikal "Sasna Tsrer" partiyasının rəhbəri Jirayr Səfilyan və qurumun digər aparıcı üzvləri ilə görüş keçirib. Görüşdə nələrin müzakirə edildiyi barədə rəsmi bilgi verilməyib. Yalnız fakt rəsmən təsdiqlənib.

Livan "təcrübəsi"ne malik peşəkar terrorçu Səfilyan isə görüşdə bağlı verdiyi açıqlama ilə əslində hər şeyin üstünü açdı: "Kremlin Paşinyandan bacardıqca

ca tez qurtulmaq barədə qərarı var", - deyir o qeyd edib. Yeni Moskva qarşı konturhazırlıq məsələsi.

Əlavə edək ki, Səfilyan və tərəfdarları 3 il öncə İrəvanda polis idarəsini ələ keçirərək bir polis zabiti qətlə yetirməyə görə həbsə alınmışdılar. Nikol Paşinyan isə hakimiyyətə gələn kimi onları azad etdirdi, üstəgəl, bu terrorçu qruplaşma eyni adda partiya yaradaraq, ötən ilin dekabrında parlament seçkilərinə qatıldı.

Rəsmi Moskva Paşinyan hökumətinə həmçinin Rusiya daxilində çalışan erməni əmək miqrantlarına problemlər yaratmaqla da təzyiqləndirir. Bu problemlərdən biri Ermənistanın verdiyi sürücülük vəsiqələrinin Rusiya ərazisində tanınmaması ilə bağlıdır. Problemin həlli üçün Moskva tələb kimi rus dilinin Ermənistanın ikinci dövlət kimi tanınmasını qoyur - digər Avrasiya Birliyi ölkələrindəki (Belarus, Qazaxıstan, Tacikistan) kimi. İrəvan isə qəti olaraq buna qarşındır. Üstəgəl, Paşinyanın dönməsinə Ermənistanın rus dili sıxışdırılmağa başlayıb, rusca təhsil məhdudlaşdırıb, İrəvanda Rus Dram Teatrı bağlanıb. Yeni təhsil naziri, ümumiyyətlə, ermənicə olmayan yazışmaları qanunsuz elan edib və s.

"Ermənistan Rusiyada erməni sürücülük vəsiqələri ilə bağlı problemin həllinə ümid edir". "Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bunu parlamentin dünənki iclasında işğalçı ölkənin xarici işlər nazirinin müavini Şavarş Köçeryan deyib. "Dünən (səfərdə) Moskva Avrasiya İqtisadi Birliyi Şurasının iqtisadi komissiyasının iclası olub və orada bu məsələ müzakirə olunub. Bu yöndə işlər davam edir və biz ümid edirik ki, nəticəyə nail ola biləcəyik", - deyir o əlavə edib.

Ancaq bu gözləntilər Ermənistanı ucuz Rusiya qazının alınması üçün neçə vaxtdır aparılan səmərəsiz danışıqlar kimi əbəddir. Çünki əksər siyasi şərhçilərə görə, Moskva artıq Paşinyandan qurtulmaq üçün düyməyə basıb. Bu, erməni baş nazir üçün son döyüş olacaqdır...

□ **Siyasət şöbəsi, "Yeni Müsavat"**

Müxalifətin boykot qərarından vaz keçməsinin sirri-təfərrüat

Bəzi ekspertlər iddia edirlər ki, Qərbi dairələrdən boykot tərəfdarı olanlara seçkilərdə iştirakın vacib olduğu yönündə təlimat gəlib

Ötən həftə sonu Müsavat Partiyasının qərargahında Müsavat, AXCP və REAL və bir qrup ictimai təşkilatın təmsilçilərinin iştirakı ilə dəyirmi masanın keçirilməsi çoxsaylı müzakirələr yaradıb. Tədbirin bu ilin dekabrında keçiriləcək bələdiyyə və gələn ilin payızında gözlənilən parlament seçkilərinə həsr olunması bəzi ehtimallara yol açıb.

Belə fikirlər var ki, indiyə qədər boykot tərəfdarı olanlar (REAL istisna olmaqla) artıq seçkilərdə iştirak etməyib. Bu da çoxsaylı suallar doğurub. Çünki Müsavat və AXCP seçki komissiyalarının tərkibi dəyişdirilməyincə, seçkilərdə iştirakı mənasız hesab edirdilər. Hətta ötən ilin aprelində keçirilən prezident seçkilərini bu partiyalar boykot etmişdilər.

Bəzi ekspertlər belə ehtimal səsləndirirlər ki, Qərb dairələri tərəfindən boykot tərəfdarı olanlara seçkilərdə iştirakın vacib olduğu yönündə təlimat gəlib. Arqument kimi də boykot taktikasının uğursuz olduğu öne çəkilir. Bu yerə bir xatırlatma yerinə düşər ki, ölkə müxalifəti indiyə qədər təkcə zəif olduğu zamanlarda deyil, ən güclü vaxtlarında, hətta seçkilərdə ciddi uğur qazanmaq imkanları olan dövrlərdə belə boykot etdikləri seçkilər

olub. Məsələn, 1998-ci ilin prezident seçkilərini göstərmək olar. Bunun üzərindən 10 il keçəndən sonra da müxalifətin əsas aparıcı qüvvələri prezident seçkilərini boykot etdilər. 2015-ci ilin parlament seçkilərində də buna bənzər qərarların şahidi olduq. Bütün bunlara baxmayaraq, boykot taktikasının indiyə qədər heç zaman uğur qazanmadığına zaman-zaman şahidlik etmişik.

AĞ Partiya başkanı Tural Abbaslı bildirdi ki, müasir dünyada hakimiyyətə gəlməyin yeganə sivil və hüquqi yolu seçkilərdir: "Həqiqi demokratik, hüquqi, dünyəvi ölkələrdə seçkilərdən başqa iqtidar almağın alternativ yoxdur. Odur ki, qarşısına iqtidar olmağı məqsəd qoymuş istənilən siyasi qurum və partiya hər an seçkilərə hazır olmalıdır. Düşünürəm ki, istənilən seçkilər partiyaların hazırlıqlarından asılı

olaraq hər bir təşkilat üçün yeni bir fürsətdir. Ən azından biz AĞ Partiya olaraq hər zaman bu mövqedə olmuşuq və bundan sonra da bu mövqeni müdafiə edəcəyik. Biz hər zaman seçkilərə qatılmağın və seçki mühitinin yaratdığı əlavə imkanlardan yararlanaraq nələrsə

nail olmağın real olduğunu düşünürük. Təbii ki, bu məsələnin digər tərəfi də seçkilərin kim tərəfindən və necə keçirilməsidir. Belə ki, təəssüflə qeyd etməliyik ki, 1992-ci ildən bu tərəfə Azərbaycanda bir dəfə də olsun tam azad, şəffaf, ədalətli və real seçki keçirilməyib.

Azərbaycanda baş tutan hər seçkiyə hakimiyyət müdaxilə edib, öz maraqlarına nəzərən seçkinin nəticələrini dəyişib, seçki komissiyalarını tam öz nəzarətinə götürüb və sair. Hətta bu hal hər dəfə beynəlxalq və yerli müşahidə qrupları və təşkilatların tərəfindən təsbit olunub, qeydə alınıb. Ancaq seçkilərdə iştirak etməyən tərəfdarı olmaq hələ o demək deyil ki, biz seçki prosesindəki hüquqsuzluqların və saxtakarlıqların aradan qaldırılmasının tərəfdarı deyilik. Şəxsən mən və AĞ Partiyasının bugünkü rəhbərliyindəki şəxslər məhz seçki islahatları tələblərimizə və aksiyalarımıza görə dəfələrlə həbslərə və repressiyalara məruz qalmışıq. Yeni bu gün demokratik mübarizədə yaxından-uzaqdan əlaqəsi olmayıb, tək fikirləri Avropadan siyasi mühacir hüququ almaq olan bəzilərinin dürməlidir, başqalardan yüksəyə tullamağa çalışmamalıdır. Biz, AĞ Partiya olaraq bu gün də iqtidardan təcili seçki islahatları keçirməyi, seçki komissiyalarının tərkibinin partitə əsaslarla təşkil olunmasını, təbliğat-təşviqat işləri üçün

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Bakıda qışa hazırlıq tədbirləri çərçivəsində Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin (BŞİH) qurumlarında, o cümlədən Bakı Şəhər Məktəbəqədər Təhsil Müəssisələri və Uşaq Evləri İdarəsinin tabeliyində olan uşaq bağçaları və uşaq evlərində də qışa hazırlığın, burada mövcud sanitariya-gigiyenik və epidemioloji vəziyyətinin öyrənilməsi məqsədilə Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı tərəfindən sərəncam imzalanıb, müvafiq komissiya yaradılıb. Bu barədə müsavlat.com-a BŞİH-in mətbuat xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilir ki, sərəncama uyğun olaraq komissiya tərəfindən uşaq bağçalarına baxış keçiriləcək, bağçaların binaları, dam örtüyünün, istilik sistemlərinin vəziyyəti yoxlanılacaq. Ərzaq təchizatı, saxlanma şəraiti, qidalanma məsələləri, uşaqların sağlamlıq səviyyəsi, infeksiyon xəstəliklərdən qorunma, profilaktika tədbirləri və digər məsələlərə xüsusi fikir veriləcək.

Komissiyanın rəyi araşdırılacaq və müvafiq tədbirlər görülməlidir.

Qeyd edək ki, paytaxt Bakıdakı uşaq bağçaları ilə bağlı problemlər zaman-zaman gündəmə gətirilir. Uşaq bağçalarında qida ilə bağlı olan problemlər isə xüsusilə aktualdır. Bu problemlər bağçaların Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olduğu vaxtda da vardı. Ölkə başçısı bu problemlərin qarşısını almaq üçün 2011-ci il dekabrın 27-də imzaladığı sərəncamla Təhsil Nazirliyinin tabeliyində olan

Bakıdakı uşaq bağçalarında ciddi yoxlamalar-Abutalıbovun "mirası"

Sabiq icra başçısı Hacıbala Abutalıbovun dövründə bu sahədə kəskinləşən problemləri Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin yeni rəhbəri həll etməyə çalışır

körpələr evləri, körpələr evi-uşaq bağçaları, uşaq bağçaları, xüsusi uşaq bağçaları və uşaq evlərini yerli icra hakimiyyəti orqanlarının tabeliyinə verdi.

Ancaq bu addım müsbət bir dəyişikliyə səbəb olmadı. Halbuki bu müəssisələr icra hakimiyyətlərinin tabeliyinə verilən-

də müsbət vədlər verilmişdi. Ancaq Bakının sabiq icra başçısı Hacıbala Abutalıbovun dövründə bu problemlər daha da kəskinləşdi. İcra hakimiyyətlərinin nəzdində olan bağçalarda hətta müdir, texniki işçinin işə götürülməsi rüşvətə bağlandı.

"Yeni Müsavat" bildirir ki, Eldar Əzizovun BŞİH rəhbəri

təyinatından sonra bu məsələdə irəliləyiş nəzərə çarpmamışdır. Hələ ötən ilin sentyabrında-E.Əzizov birinci müavin kimi məsləhətçisi icra edən qurumun tabeliyində olan məktəbəqədər təhsil müəssisələrində təhsil alan uşaqların pəyız və qış geyimləri ilə pulsuz təminatı ilə bağlı əmr im-

zalamışdı. Bir müddət əvvəl isə meriyada keçirilən müşavirədə paytaxtın məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin rəhbər işçilərinə məktəbəqədər təhsil müəssisələrinə uşaqların qəbulunda neqativ hallara yol verilməməsi ilə bağlı ciddi xəbərdarlıq edilib. Bildirilir ki, qəbul məsələləri nəzarətə götürüldü və bağçalara

qəbulun elektronlaşdırılması işləri artıq bu ilin sonuna kimi həyata keçiriləcək. Bundan əlavə, BŞİH-də məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin ərzaqla təminatının vəziyyətinin yerində araşdırılması ilə bağlı da komissiya yaradılıb. Həmin komissiya paytaxtın bir sıra uşaq bağçalarında standartlara uyğun olmayan ərzaq verilməsini aşkarlayıb. Həmin ərzaqların tam şəkildə geri qaytarılaraq yerinə keyfiyyətə uyğun ərzaqlarla əvəz olunduğu bildirilir. Məlumatla görə, bu işlərdə prinsiplilik göstərməyən bir neçə bağça müdirinə töhmət verilib, Bakı Şəhər Məktəbəqədər Təhsil və Uşaq Evləri İdarəsinin rəhbərliyinə ciddi xəbərdarlıq edilib. Eyni zamanda Bakı şəhərindəki məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin ərzaq təminatını həyata keçirən qurumların rəhbərləri şəhər icra hakimiyyətinə dəvət olunaraq məsələ ilə bağlı xəbərdarlıq edilib.

□ ORXAN,
"Yeni Müsavat"

Deputatlardan islahatların gecikməsi iddiasına reaksiya

Vahid Əhmədov: "Yaşlı kadrların təcrübəsinə ehtiyac var, birdən-birə onlardan imtina etmək problem yarada bilər"

Musa Quliyev: "Heç bir hökumət il boyu islahat aparmır"

Aqil Abbas: "Bəzi yeni nazirlər hələ yerlərinə oturuşa bilməyiblər"

"Deməzdim ki, Azərbaycanda aparılan sosial-iqtisadi, kadr və struktur islahatlarının sürəti aşağı düşüb. İslahatlar davam edir. Sadəcə, bu proses ağır işdir və birdən-birə aparmaq elə də asan deyil". Bu fikri "Yeni Müsavat"a açıqlamasında Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü, deputat Vahid Əhmədov həmkarı Qüdrət Həsənzadəyə ölkədə islahatların gecikdiyini söyləməsinə münasibətində bildirdi.

Onun sözlərinə görə, yeni qanunlar qüvvəyə minir, struktur və kadr dəyişiklikləri davam edir. Deputatın fikrincə, yenə prezident tərəfindən islahatlar aparılacaq, fərmanlar, sərəncamlar imzalanacaq: "Sentyabrda əlavə maliyyə dövrü buraxılacaq və görürəm özünü necə aparacaq".

V.Əhmədov qeyd etdi ki, islahatları sürətləndirmək lazımdır.

"Qüdrət müəllimlə razıyam, islahatları tezləşdirmək lazımdır. Ancaq nəzərə almaq lazımdır ki, islahat prosesi yüngül keçmir. Amma əmin ola bilərsiniz ki, davamlı xarakter daşıyacaq".

Bir vəzifədə onillərdir oturan məmurların işdən çıxarılmasına zərurət olduğu fikrinə isə deputat bu cür şərh verdi: "Azərbaycan 28 ildir müstəqil

dövlətdir. Amma köhnə psixologiyadan qurtula bilmirik. Əlbəttə ki, cavan kadrlar təyin olunub, onların fəaliyyətində müsbət hallar da, çatışmazlıqlar da var. Sadəcə, yaşlı kadrlardan istifadə etmək lazımdır. Onların təcrübəsinə ehtiyac var və birdən-birə yaşlı kadrlardan imtina etmək problem yarada bilər".

Deputat Musa Quliyev isə qəzetimizə bildirdi ki, islahatlar müəyyən dövr üçün başlanıb: "Heç bir hökumət il boyu islahat aparmır. Ona görə də islahatların köhnə mərhələsi bitir, yeni dövr başlanıb. Sadəcə, 2014-cü ildə global maliyyə

böhranına görə Azərbaycanda iqtisadi geriləmə olmuşdu. 2018-ci ildə isə yeni inkişaf mərhələsi başladı. Bu gedişat diktə edirdi ki, yeni addımlar atılsın. Bu baxımdan 2019-cu ilin əvvəlində prezidentin iki sosial paketi 30 fərmanı əhatə etdi. Təxminən 4 milyondan çox vətəndaşın maaş, pensiya, sosial müavinətləri artdı. Bu da 5 milyard, 200 milyondan çox vəsait edir".

M.Quliyev qeyd etdi ki, gələcək ilin dövründə vəsaitin ən azı bu qədər artırılması gözlənilir: "Yeni özünəməşğulluq proqramları qəbul olunacaq, sahibkarlara dəstək proqramları

olacaq, monopoliyaya, korrupsiyaya qarşı mübarizə güclənəcək".

Deputat Aqil Abbas isə qeyd etdi ki, prezidentin həyata keçirdiyi islahatlar onu qane edir. A.Abbas düşünür ki, ölkədə aparılan reformalar gecikir: "Birdən-birə, 7 ayın içində hər şeyi həll etmək mümkün deyil. Bir günün içində inqilab olmur. Möhtərəm prezident sosialyönümlü dəyişikliklər edir, fərmanlar verir, minimum əmək haqqı artırılıb, hamısı da xalq tərəfindən xoş qarşılanır. Mən Qüdrət müəllimin açıqlamalarını oxumuşam, təbii ki, öz mövqeyidir. Ancaq hamını birdən işdən çıxarmaq olmur. Biz 2020-ci ildə də genişmiqyaslı islahatlar görəcəyik".

Deputat uzun müddət vəzifədə olan şəxslərin işdən çıxarılmasının zəruri olmasına belə münasibət sərgilədi: "Əvvəla, kimi işdən azad etmək, kimi təyin etmək prezidentin səlahiyyətiyə aiddir. Əgər həmin nazir və ya məmur dövlət rəhbərinin etimadı doğruldursa, xalqa, dövlətə xidmət edirsə, onu niyə işdən çıxarsın ki?! Əksinə, yetişmiş, müdrikləşmiş bir kadri vəzifədən çıxarmaq, yerinə cavan birini gətirməklə islahatlar təsirinə dövrən edə bilər. Yaşı keçib demək olmaz. Bu gün hökumətdə cavan nazir də var, yaşlısı da... Məsələyə o cür yanaşmağın tərəfdarı deyiləm. Sən təcrübəsiz bir kadri nazir qoyarsan, sonu pis olar. Bu gün bəzi təzə nazirlər hələ yerlərinə oturuşa bilməyiblər. Çünki vəzifəyə gələndən sonra 20-30 ilin kadrlarını nazirliklərdən kənarlaşdırdılar, yerlərinə vaxtilə bir yerdə işlədikləri cavanları gətirdilər. Baxırsan ki,

gələcək həmin kadrlar heç o sahəni bilmirlər. Köhnə nazirin kadrından deyib, onu işdən azad etmək nə deməkdir? Axı o, mütəxəssisdir, təcrübəli kadrdir. Sən hansı metodla desən işləyəcək, nazirlikdən uzaqlaşdırmağa ehtiyac yoxdur".

Qeyd edək ki, deputat Q.Həsənzadə hakimiyyətə səsənlənib. Onun sözlərinə görə, islahatların gecikməsi iqtidarı xalqın böyük ictimai dəstəyindən məhrum edə bilər ki, bu da ölkəmizi təxribatlar qarşısında zəif edərdi: "Hər hansı təxribatın arzuolunmaz ekstremist qüvvələrin hakimiyyətinə yol açmağa imkan verən əndişələnən xarici güclər, hətta daxildə ölkəni gücləndirəcək islahatların aparılmasında maraqlı olmasa da, Azərbaycanın daxili siyasətinə daha ciddi müdaxilə etmək barədə düşünür, iqtidar bu gün məlik olduğu beynəlxalq dəstəyi itirirdi.

Yalnız güc strukturlarının peşəkarcılığına və sədaqətinə güvənmək aşırı arxayınlıq olardı. İqtidar, nə qədər ki, güclüdür, prosesin ağır olmasına baxmayaraq, cəsarətli qərarlar qəbul etməlidir.

İlk növbədə kadr islahatları davam etdirilməlidir. Onilliklərdən bəri eyni yüksək vəzifəni tutan kadrların ən azından yeri dəyişdirilməlidir. Bu insanların bir qismi feodallaşmış, böyük iddialara düşməklə yanaşı, hətta adi insanlıq keyfiyyətlərini belə itiriblər. İnsanları, onları istismar edib ev-eşiyindən didərgin salmış məmurlardan xilas etmək, geniş xalq kütlələrinin rəğbətini qazanmaq olar".

□ Emil SALAMOĞLU
"Yeni Müsavat"

Sentyabrın 6-da Bakı şəhərində Türkdilli Dövlətlərin Xüsusi Xidmət Orqanları Konfransının XXII iclası keçirilib.

Iclasda Azərbaycanın Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin rəisi general-leytenant Əli Nağıyev, Azərbaycan Respublikası Xarici Kəşfiyyat Xidmətinin rəisi general-leytenant Orxan Sultanov, Türkiyə Milli İstihbarat Təşkilatının rəhbəri Hakan Fidan, Qazaxıstan Milli Təhlükəsizlik Komitəsinin sədri Kərim Məsimov, Qırğızıstan Dövlət Milli Təhlükəsizlik Komitəsinin sədri Orozbek Opumbayev, eləcə də müşahidəçi qismində Özbəkistan Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin sədri Abdusalom Azizovun rəhbərlik etdikləri nümayəndə heyətləri, Gürcüstan Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin yüksək vəzifəli əməkdaşı iştirak edib.

Tədbirin sonunda Türkdilli Dövlətlərin Xüsusi Xidmət Orqanları Konfransının Türkiyənin Ankara şəhərində Daimi Katibliyinin yaradılması haqqında qərar qəbul edilib. Belə bir addımın atılması çoxsaylı fikirlər formalaşdırıb. Bu istiqamətdə ən müxtəlif ehtimallar səsləndirilir.

Fikirlərdən biri budur ki, iclasda iştirak edən hər bir dövlət İŞİD təhlükəsinə məruz qaldığı, yeni vətəndaşları terror təşkilatına qoşulduğu üçün bu prosesin qarşısını almaq niyyəti ilə katibliyin yaradılması vacib sayılıb. Ekspertlər türkdilli dövlətlərin təhlükəsizliyi baxımından da bu qərarın xüsusi əhəmiyyətindən söz açırlar. Bundan əlavə, qonşu ölkələrin, xüsusilə Rusiyanın türk cümhuriyyətlərinin bir araya gəlməsindən ciddi narahat ola biləcəyi də ehtimal kimi vurğulanır.

Parlamentin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya üzvü mübarizə komitəsinin üzvü, Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyasının sədri, deputat Fərəc Quliyev

Türk dövlətlərinin ortaq kəşfiyyat qurumu nə iş görəcək?

Deputat deyir ki, hamının təhlükələrə qarşı birləşməsinin çox böyük əhəmiyyəti var

Quliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında katibliyin yaradılmasının mühüm hadisə olduğunu söylədi: "Bütövlükdə türk cümhuriyyətlərinin dərinə inteqrasiya olunması və bəzi məsələlərin koordinasiya edilməsi çox vacibdir. İndi də xüsusi xidmət orqanlarının əməkdaşlıqı bağlı katibliyin yaradılması çox əhəmiyyətli məsələdir. Dövlətimizin təhlükəsizliyi üçün profilaktika tədbirlərinin görülməsi, türk dövlətlərinə

qarşı planların aşkarlanması və qarşısının alınması baxımından çox əhəmiyyətlidir. Ordu savaşı üçün lazım olan bir strukturudur. Deyək ki, ortaq ordunun yaradılması üçün savaşılar lazım olacaq. Amma diplomatik, iqtisadi, sosial, dövlətimizin münasibətləri sahəsində alt yapıda düşmənlərin görə biləcəkləri işləri önləmək üçün bu strukturların koordinasiya olunması vacib məsələdir. Katibliyin yaradıl-

ması ilə bağlı çox sevindim. Gələcəkdə başqa strukturların da bu formada dərin bir inteqrasiya olunması üçün bu bazanın olması çox əhəmiyyətlidir. Çünki toplanan informasiyaların bölüşülməsi əvvəldən hansı tədbirlərin görülməsi zərurətini ortaya çıxaracaq. Bu baxımdan başqa sahələrdə də dərin inteqrasiyalar olacaq. Bu istiqamətlərdə real addımların atılması olduqca vacibdir. Çünki dünyada, bizim bölgədə çox

gərgin münasibətlər var. Dövlətlər, bloklar arasında yeni təməkləşmə, yeni müttəfiqlərin ortalağa çıxması, yeni ambisiyaların ortaya qoyulması dönməndə, dünyanın qəlbi deyilən bu zonada böyük maraqların toqquşduğu bir zamanda bizim etnos olaraq dövlətlərin imkanlarını, resurslarını bir araya gətirməyimiz çox vacib, həyatı bir əhəmiyyət kəsb edir. Çünki ayrı-ayrılıqda hər bir dövlətin özünü müdafiə, özünün təhlükəsizliyini təmin etməyindənsə, hamının bir yerdə bunu ortaya qoymasının çox böyük bir əhəmiyyəti var".

Deputat katibliyin yaradılmasına səbəb kimi İŞİD-in yaradıldığı yönündə səslənən ehtimallara da toxundu: "Bu, detallardan biridir. Ümumiyyətlə, bazarların əldə olunması, satış və orada qiymətlərin müəyyənləşməsi, iqtisadi təhlükəsizlikdə iqtisadi sabotajların qarşısının alınması, bəzi maliyyə strukturlarının kənardan bu dövlətlərin maliyyə strukturlarını dağıtma cəhdləri, informasiya müharibəsində alt yapıda bunları təkləmə, müəyyən tendensiyaaların, xüsusilə dini cərəyanlar adı altında sirayət etməklə hətta döv-

lətlərin quruluşunu dəyişməyə cəhdlər edilməsi, başqa dövlətlərin ordusu içərisində bu dövlətlərin öz ordusunu yıpratma cəhdləri, bu dövlətlərlə qonşu dövlətləri toqquşdurmağa cəhdlərin olunması kimi görünməyən aysberqin alt qatında məsələlər var. Bunların hamısını önləmək çox vacibdir. Dünyaya göstərmək üçün İŞİD məsələsinin ortaya çıxarılması, terrorizm, narkotiklərlə mübarizə kimi standartların göstərilməsi başa düşüləndir. Bunlar protokol göstərməkdir. Yuxarıda sadaladığımız çox ciddi məsələlərdir. Bunlar ən böyük təhdidlərdir".

F.Quliyev Rusiya məsələsindən də söz açdı: "Bu niyə Rusiyanı qıcıqlandırmalıdır ki? Bunlar təhlükəsizliyi təmin etmək üçün toparlanmadır. Azərbaycan iki, üç, dörd və çoxtərəfli münasibətlərlə Rusiya da daxil olmaqla, müəyyən dövlətlərlə bölgədə əməkdaşlıq, barışıq, saziş üçün faktiki əməkdaşlıq edir. Türkdilli dövlətlər hansısa yerləri işğal etmək, harasa hücum etmək, nüvə silahı əldə etmək kimi işlər görmürlər ki? Sadəcə, bölgədə və dünyada təhdid yaradan amilləri aradan qaldırmaq üçün səylərini ortalağa qoyurlar ki, bu da normal bir şeydir. Hesab edirəm ki, bu, kiməsə qarşı olmadığı, əksinə, cənabətə, terrorizmə və digər bu kimi hallara qarşı olduğu üçün normal qarşılmalıdır. Bunu kimlərin etməsindən asılı olmayaraq, burada qıcıq yaranmamalıdır".

Q Cavanshir ABBASLI
"Yeni Müsavat"

Ölkə universitetlərinin reytingi yenidən gündəm oldu

Prezident təqaüdünə layiq görülən tələbələrə statistikası təhsil aldıqları universitetlərin reytingi kimi qiymətləndirilib, amma...

Bu il ali məktəblərə daxil olmuş tələbələrə prezident təqaüdünün verilməsi haqqında sərəncam imzalandı. Prezident təqaüdünə layiq görülən abituriyentlər respublikanın 27 müxtəlif şəhər və rayonlarını təmsil edirlər.

Prezident təqaüdcülərdən 25 nəfər Azərbaycan Tibb Universitetinə, 23 nəfər Bakı Ali Neft Məktəbinə, 21 nəfər Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinə, 15 nəfər Bakı Dövlət Universitetinə, 7 nəfər ADA Universitetinə, 7 nəfər Dövlət İdarəçilik Akademiyasına, 1 nəfər Azərbaycan Dillər Universitetinə, 1 nəfər UFAZ-a, 2 nəfər isə xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisəsinə qəbul olunub.

Bu statistika prezident təqaüdünə layiq görülən tələbələrə təhsil aldıqları universitetlərin reytingi kimi də qiymətləndirilib.

Təhsil eksperti Etibar Əliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, bir neçə kriteriya vasitəsilə universitetlərin reytingini müəyyənləşdirmək olmur: "Belə ki, müəllim-professor heyətinin fəaliyyəti, ali məktəblərin kampusu, yataqxana-

ları, aparılan elmi-tədqiqatların vəziyyəti, həmin universitetlərin alimlərinin güdüyü işlərə yerli və xarici istinadlar məsələsi var. Amma fərz edək ki, Türkiyənin Orta Doğu Universitetinə, İstanbul Universitetinə, Harvarda ən yüksək nəticə göstərən qəbul olunur. Prezident təqaüdünə layiq görülənlər də ən yüksək nəticə verən tələbələrdir. Çünki burada ən aşağı 665 bal götürülüb və güclü rəqabət olub.

Sadəcə, Tibb Universiteti və Bakı Ali Neft Məktəbi spesifikasiyaya malik mütəxəssislərdir. Onlar sırf tibb və neft üzrə kadr hazırlayırlar. Gəlin baxaq, bu il Dövlət İdarəçilik Akademiyasından 7 nəfər prezident təqaüdü alacaq. Deməli, akademiya tədrisin keyfiyyəti geriləyib. Əvvəlki illərdə göstərici yüksək idi. Amma digər yerlərdə artım varsa, deməli, təh-

sil mühiti, tədrisin keyfiyyəti valideynlərin və tələbələrin diqqətini cəlb edib".

Təhsil eksperti Kamran Əsədovun sözlərinə görə, bu, heç də adicəkilən universitetlərin reyting göstəricisi kimi qiymətləndirilə bilməz. K.Əsədov hesab edir ki, bu məsələ formalaşmış psixoloji amildir: "Biz diqqət yetirməli-

yə ki, həmin universitetlərin məzunlarının əmlak bazarında işlə təmin olunması neçə faizdir? Bu zaman görəcəyik ki, olduqca aşağıdır.

Sadəcə, abituriyent həmin ali təhsil ocağını keyfiyyətli tədrisə görə deyil, ixtisasdan irəli gələrək seçim edir. Məsələn, I qrup üzrə imtahan verən abituriyent avtomatik Bakı Ali

Neft Məktəbini seçir. IV qrup üzrə imtahan verən və prezident təqaüdü alan tələbənin Azərbaycan Tibb Universitetindən başqa hansı seçimi ola bilər? Ya tibbə getməlidir, ya heç yere getməli deyil. Amma biz araşdırsaq görürük ki, bu ali məktəblər yüksək bal toplayan tələbələr üçün hər hansı addım atmayıblar".

Ekspertin fikrincə, prezident təqaüdü alan tələbələr ixtisas seçimi ediblər: "Gəlin görək bu illər ərzində prezident təqaüdü alan nə qədər tələbə hansı ixtirarı, kəşfi həyata keçirib, nə qazanıb? Sadəcə, psixoloji amildir. Məsələn, 690 bal yığan abituriyent bilsə Pedaqoji Universitetin Ağcabədi filialının keçid balı budur, hamısı ora gedəcək. O baxımdan prezident təqaüdü alan tələbələrin əksəriyyətinin qeyd etdiyiniz ali məktəblərdən olması heç də həmin universitetlərin reyting göstəricisi sayıla bilməz".

Qeyd edək ki, ali məktəblərə qəbul imtahanlarında ən yüksək nəticə göstərmiş tələbələr üçün prezident təqaüdünün məbləği 185 manatdan 210 manata qədər artırılıb. Fərman 2019-cu il martın 1-dən qüvvəyə minib.

Ötən il məzunların işə qəbuluna görə ən reytingli universitetlərin siyahısı açıqlanmışdı. Siyahıya Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti liderlik edir.

Azərbaycanda 51 ali təhsil müəssisəsi fəaliyyət göstərir. Bu universitetlərin hər biri tələbələrə müxtəlif istiqamətlər və ixtisaslar üzrə təhsil verir.

Q Emil SALAMOĞLU
"Yeni Müsavat"

Dünyanın gedişatına təsir edən 11 sentyabr terror hadisəsindən 18 il ötür. 21-ci əsrin taleyini dəyişən, Əfqanıstanın, İraqın işğal, ABŞ-ı dünyanın onlarla ölkəsində əməliyyatlara sövq edən bu qanlı olay antiterror kampaniyasının başlamasına səbəb oldu. Amma 18 ildir davam edən əməliyyatlar başa çatmadı. ABŞ 2001-ci ilin sentyabrında elan etdiyi terrorun kökünü qazmaq vədini yerinə yetirə bilmədi.

Əksinə, "Əl-Qaidə" hələ də mövcudluğunu qoruyub saxlayır. Üstəlik, 5 il əvvəl "Əl-Qaidə"dən daha təhlükəli olan İŞİD meydana çıxdı və dünya bir daha ağır təhdidlə qarşı-qarşıya qaldı. ABŞ bu gün də 60-dan çox ölkə ilə birlikdə global terrorizmə və İŞİD-ə qarşı mübarizə aparır.

Hər şey 2001-ci il sentyabrın 11-də baş verdi. Əlbəttə, terrorun əsası çox illər əvvəldən qoyulmuşdu. 11 sentyabr isə sözün bütün mənalarda partlayış idi. ABŞ tarixində ən qanlı terror aktı sentyabrın 11-i cümə axşamı günü baş verdi. Səhər saat 8:46-da "American Airlines 11" reysli təyyarə Nyu-Yorkdakı məşhur "Əkiz Binalar"ın şimal qülləsinə çırpılır. Təqribən 20 dəqiqə sonra "United Airlines 175" reysli təyyarə Cənub Qülləsinə vurur. Daha bir təyyarə isə ABŞ Müdafiə Nazirliyinin binasına çırpılır. 4-cü təyyarə isə havada vurulub salınır.

Təyyarələri "Əl-Qaidə" terrorçuları idarə edib. Qüllələr vurulan an hər iki binada ümumilikdə 14 000 adamın işlədiyi, 90-cı mərtəbədən aşağıdakı mərtəbələrdə olan adamların çoxunun salamat şəkildə evakuasiya olunduğu bildirilir.

11 sentyabr hücumları nəticəsində 2996 adam həlak olub, 6000-dən çox adam isə yaralanıb. Qaçırılmış dörd təyyarədə 265, Dünya Ticarət Mərkəzində 2606, ABŞ Müdafiə Nazirliyinin (Pentaqon) binasında isə 125 nəfər ölüb. Bu hücumlarda həmçinin 19 terrorçu "Əl-Qaidə" üzvü ölüb.

ABŞ Federal Təhqiqatlar Bürosu 72 saat ərzində terrorçular haqqında ətraflı məlumatları toplayıb. Və tezliklə ABŞ prezidenti "Əl-Qaidə"yə qarşı global savaş elan edib. Ancaq 2001-ci il 11 sentyabr hadisələrindən əvvəl də "Əl-Qaidə" ABŞ-a məlum idi. 1998-ci ildə "Əl-Qaidə" Keniyanın paytaxtı Nayrobi və Tanzaniyanın paytaxtı Dar əs-Salamda ABŞ səfirliklərinə qarşı törətdiyi terror aktlarında 200 nəfər ölmüş, 4000 nəfərə yaxın insan zərər çəkmişdi.

"Soyuq müharibə"nin yeni başa çatdığı 90-cı illərdə ABŞ artıq yeni düşmənlə qarşılaşmışdı. Amma bu yeni düşmən "yad" deyildi, 1980-ci illərdə Əfqanıstanda SSRİ-yə qarşı aparılan və Vaşinqtonun dəstəklədiyi cihad müharibəsinin "meyvəsi" idi.

Əfqan müharibəsinin "meyvəsi"

"Əl-Qaidə" təşkilatı bəzi məlumatlara görə, 1988-ci, bəzilərinə görə, 1989-cu ildə Pakistanın Əfqanıstanla həmsərhəd Pişəvər şəhərində yaradı-

lib. O illərdə Pakistanın Əfqanıstanla həmsərhəd olan digər bölgələri kimi Pişəvər sovetlərə qarşı cihad müharibəsinin əsas düşərgələrindən biri idi. Ümumiyyətlə, həmin illərdə Əfqanıstanda sovetlərə qarşı savaşın ideoloji bazasını məhz islamçılar təşkil edirdi. Müsəlman alimləri SSRİ-yə qarşı cihad fətvası vermişdi, tezliklə Afrikadan Pakistana qədər müxtəlif ölkələrdən radikal fikirli müsəlmanlar Əfqanıstana və ya Pakistana gələrək cihad təşkilatlarına qoşulur və sovet-

və Tanzaniyada ABŞ səfirliklərinə qarşı törədilən terror aktlarını sifariş edir. 2001-ci ildə isə ABŞ-da eyni gündə Nyu-York şəhərində "əkiz qüllələr", Pentaqon binası qaçırılmış təyyarələr vasitəsilə vurulur.

"Əl-Qaidə" global təhdidə çevrilir

11 sentyabrdan dərhal sonra ABŞ hakimiyyəti Taliban Afrikadan Pakistana qədər müxtəlif ölkələrdən radikal fikirli müsəlmanlar Əfqanıstana və ya Pakistana gələrək cihad təşkilatlarına qoşulur və sovet-

2005-ci ildə Londonda törətdiyi terrorla 52 adam ölür.

Həmin vaxt ABŞ rəsmiləri "Əl-Qaidə"nin dünyanın 65 ölkəsində tərəfdarlarının olduğunu bildirdi. Pakistandakı "Əl-Qaidə" müttəfiqləri "Leşkəre-Janqvi" və "Leşkəre-Taiba" qruplarıdır. "Leşkəre-Taiba" qruplaşmasının lideri Hafiz Məhəmməd Səid "Əl-Qaidə"nin yaradılmasında iştirak edib. Qrup 174 adamın ölümünə bəis olmuş 2008-ci ildəki Mumbay hücumunu təşkil edib. Bundan başqa, Haqqani

riya, İraq, Yəmən kimi ölkələrdə baş qaldıran vətəndaş müharibələri "Əl-Qaidə" kimi cihad ideologiyalı təşkilatlar üçün münbit zəmin idi. Bu səbəbdən də çox tezliklə Liviyada, Suriyada, İraqda, o cümlədən Yəməndə "Əl-Qaidə" fəallıq göstərirdi. Ancaq qruplaşmanın ən ciddi fəallığı Suriyada müşahidə olundu.

"Əl-Qaidə"nin Suriya və İraqda iki qanadı fəaliyyət göstərirdi. Ancaq hazırda təşkilatın Suriyadakı əsas təmsilçisi məhz "ən-Nusra" cəbhəsi,

İŞİD qruplaşması vahid bir təşkilat olub. Hətta mənbələrdə Colaninin İraqdan məhz İŞİD lideri Əbubəkr Bağdadi tərəfindən Suriyaya göndərildiyi haqda məlumatlar yer alıb. Bildirilir ki, Nusra Cəbhəsi Suriyada məhz İŞİD və "Əl-Qaidə" adına savaşır. Ancaq sonradan İŞİD qruplaşması da öz fəaliyyətini Suriyaya keçirib və Əbubəkr Bağdadi 2013-cü ildə iki qruplaşmanın birləşdiyi və "İraq-Şam İslam Dövləti"nin yaradıldığını elan etdikdən sonra iki lider arasında münasibətlər soyuyur. Colani İŞİD-ə qoşulmur.

Daha sonra iki qruplaşma arasında kiçik toqquşmalar, zəbt olunmuş ərazilərə nəzarət uğrunda qarşıdurmalar qeydə alınıb. İŞİD bir neçə Nusra Cəbhəsi komandirini qaçıraraq qətlə yetirib. 2014-cü il yanvarın 3-də isə iki qruplaşma arasında qanlı müharibə başlayıb. Bu toqquşmalarda Suriyada fəaliyyət göstərən digər islamçı qruplar Nusra Cəbhəsinə dəstəkleyib. Ancaq buna baxmayaraq, İŞİD-ə üstün gəlmək mümkün olmayıb.

İraq və Şam İslam Cəbhəsi
Qərribə də görünə, indi bir-biri ilə düşmən olan İŞİD də "Əl-Qaidə"nin yerli təşkilatı olub. İŞİD qruplaşması 2004-cü ildə İraqın ABŞ və müttəfiqləri tərəfindən işğalından sonra bu ölkədə qurulub. "Əl-Qaidə"nin İraq qolu olaraq yaradılan qruplaşmanın əsas hədəfi amerikalılar və şie qrupları olub. Daha sonra İraq İslam Dövləti adını almış qruplaşmaya İordaniyalı, daha əvvəl Əfqanıstanda vuruşmuş Əbu Musab əz-Zərqavi olub. 2006-cı ildə Amerika ordusunun zərbələri nəticəsində Əbu Musab əz-Zərqavi öldürülüb. Bundan sonra qruplaşmaya misirli Əbu Əyyub əl-Məsrri, ondan sonra isə Əbu Ömər gətirilib. Bu dövrdə ara-sıra fəallaşan qruplaşmanın fəaliyyəti əsasən İraqda olub. 2010-cu ildə qruplaşmanın başına hazırkı lideri Əbu Bakr əl-Bağdadi gətirilib. 2013-cü ildə isə iki qruplaşma arasında yollar ayrılıb.

2014-cü ilin avqustunda ABŞ hökuməti İŞİD-ə qarşı mübarizə məqsədilə beynəlxalq koalisiya yaradı. Koalisiyaya 64 dünya dövləti üzv olub. Bu dövlətlərin bir qismi İraq və Suriyada İŞİD-ə qarşı aparılan hərbi əməliyyatlara aktiv şəkildə qatılıb, hərbi texnika və əsgər göndərirdi. Koalisiya hazırda da davam edir.

Ancaq İŞİD-in İraq və Suriyada məğlubiyyəte uğradıldığı elan edilə də, hər iki qruplaşma gizli şəkildə fəaliyyətini davam etdirir. Dünyanın qeyri-sabit, kasıb, normal dövlət sistemlərinin olmadığı, sosial ədalət, insan haqq və hüquqlarının qorunmadığı ölkələr terror təşkilatları üçün baza rolunu oynamaqda davam edir.

□ **Kənan RÖVŞƏNOĞLU,**
"Yeni Məsəvat"

11 sentyabrın 18 ili - ucalıqdan yığılan Amerika tarixi..

ABŞ global terrorizmə niyə qalib gələ bilmir?..

lərə qarşı "müqəddəs müharibə"də iştirak edirdilər. "Əl-Qaidə" məhz bu illərdə formalaşmış və birliktə ABŞ ordusu Əfqanıstan - həm təşkilatı, həm də ideoloji olaraq.

"Əl-Qaidə"nin gələcək lideri Üsəma bin Laden 1980-ci illərin əvvəlində Avropada təhsilini, lüks həyat tərzi buraxıb Əfqanıstana cihada gələn varlı ərəb gənclərindən biri idi. Ancaq təbii ki, varlı Üsəma döyüşlərə qatılmırdı, daha çox silahlı fəaliyyətləri maliyyələşdirirdi. Çünki onun ailəsi ən varlı tikinti maqnatlarından biri idi.

1996-cı ildə "Taliban" Əfqanıstanın paytaxt Kabil də daxil olmaqla, böyük hissəsini işğal edib dövlət elan etdikdən sonra "Əl-Qaidə" fəallaşır. 1998-ci ildə "Əl-Qaidə" Keniya

qanıstana qarşı müharibə elan edir və oktyabrın birinci ongünü lüyündə ABŞ ordusu Əfqanıstan şəhərlərini ələ keçirməyə başlayır.

ABŞ ordusu Əfqanıstanın əsas şəhərlərini ələ keçirib yeni Əfqanıstan hökuməti formalaşdırırsa da, "Əl-Qaidə"ni məhv etmək mümkün olmur. İki ildən sonra İraq da "Əl-Qaidə"ni himayə etmək ittihamı ilə işğal olunur. Ancaq "Əl-Qaidə" liderləri və Üsəma bin Ladeni ələ keçirmək mümkün olmur.

"Əl-Qaidə" artıq Əfqanıstan və Pakistan sərhədlərindən çıxaraq dünyanın müxtəlif regionlarında terror hücumları təşkil edir. 2004-cü ilin mart ayında Madriddə qatar partlayışı nəticəsində 200 adam,

və digər Taliban yaxın qrupları da "Əl-Qaidə" ilə müttəfiq olub.

Filippində "Əbu Səyyaf" qruplaşması əvvəlcə "Əl-Qaidə"yə bağlı olsa da, sonradan İŞİD-ə qoşulduğunu bəyan edib. "Əl-Qaidə"yə bağlı daha bir qruplaşma İndoneziyada "Camah İslamiyyə" qruplaşmasıdır. Bundan başqa, Keniyada, Tanzaniyada "Əl-Qaidə" bölmələri mövcud olub. Nigeriyada isə "Boko Haram" qruplaşması, İŞİD, "ən-Nusra" kimi bir sıra törəmə qurumları mövcud olub.

Ərəbistan yarımadasında "Əl-Qaidə" 2009-cu ildə Yəmən və Səudiyyədəki islamçı şəbəkələrin birləşməsi nəticəsində yaranıb. "Əl-Qaidə"nin Afrika qolu olan "İslam Məğribindəki "Əl-Qaidə" Əlcəzair, Mali və Nigerdə fəaliyyət göstərir. 1990-cu illərdəki vətəndaş müharibəsi vaxtı yaradılmış təşkilat 2007-ci ildə "Vaiz" və "Döyüş naminə Sələfi" qrupu adını daşıyıb. Təşkilatın lideri Abu Musab Əbdülvəduddur.

2011-ci il mayın 2-də ABŞ ordusu xüsusi təyinatlılarının keçirdiyi əməliyyat nəticəsində "Əl-Qaidə" lideri Üsəma bin Laden Pakistanın Abbotabat şəhəri yaxınlığında evində öldürüldü. Məlum oldu ki, dünyanın "1 nömrəli terrorçusu" Pakistan ordusunun əsas qərarqahlarından biri hesab olunan şəhərdə uzun müddət ailəsi ilə birlikdə yaşayıb. Bu hadisə ABŞ və Pakistan arasında münasibətlərin pisləşməsinə səbəb oldu.

Bin Ladenin ölümü "Əl-Qaidə"nin məhv olmasına səbəb olmur. "Bir nömrəli terrorçu"nu müavini, misirli Ayman əz-Zəvahirinə əvəz edir. Həmin il başlayan "ərəb baharı" müharibələri isə Yaxın Şərqdə "Əl-Qaidə"ni yenidən qol-qanad açdı.

"Ərəb baharı" "Əl-Qaidə"yə ikinci nəfəs oldu

"Əl-Qaidə"nin növbəti dəfə parlamağı "ərəb baharı"ndan sonraya təsadüf edir. "Ərəb baharı" nəticəsində Liviya, Su-

riya və İraqda "Əl-Qaidə"nin Suriya və İraqda iki qanadı fəaliyyət göstərirdi. Ancaq hazırda təşkilatın Suriyadakı əsas təmsilçisi məhz "ən-Nusra" cəbhəsi, İŞİD qruplaşması vahid bir təşkilat olub. Hətta mənbələrdə Colaninin İraqdan məhz İŞİD lideri Əbubəkr Bağdadi tərəfindən Suriyaya göndərildiyi haqda məlumatlar yer alıb. Bildirilir ki, Nusra Cəbhəsi Suriyada məhz İŞİD və "Əl-Qaidə" adına savaşır. Ancaq sonradan İŞİD qruplaşması da öz fəaliyyətini Suriyaya keçirib və Əbubəkr Bağdadi 2013-cü ildə iki qruplaşmanın birləşdiyi və "İraq-Şam İslam Dövləti"nin yaradıldığını elan etdikdən sonra iki lider arasında münasibətlər soyuyur. Colani İŞİD-ə qoşulmur.

Daha sonra iki qruplaşma arasında kiçik toqquşmalar, zəbt olunmuş ərazilərə nəzarət uğrunda qarşıdurmalar qeydə alınıb. İŞİD bir neçə Nusra Cəbhəsi komandirini qaçıraraq qətlə yetirib. 2014-cü il yanvarın 3-də isə iki qruplaşma arasında qanlı müharibə başlayıb. Bu toqquşmalarda Suriyada fəaliyyət göstərən digər islamçı qruplar Nusra Cəbhəsinə dəstəkleyib. Ancaq buna baxmayaraq, İŞİD-ə üstün gəlmək mümkün olmayıb.

"Ən-Nusra" Cəbhəsi bütün dünyada terror təşkilatı kimi tanınır. ABŞ və bir sıra dövlətlər tərəfindən terror təşkilatı siyahısına salınıb. "Ən-Nusra" Suriyada 3 ən güclü silahlı təşkilatdan biri hesab olunur. Bəzi məlumatlara görə, Nusra Cəbhəsinin 6-10 min arası döyüşçüsü var. Hazırda təşkilat əsasən Suriyanın şimalında - İdlib vilayətində möhkəmlənib. Bəşər Əsəd qüvvələrinin İdlibə hücumu hazırladığı haqda xəbərlər yayıldıqdan sonra Nusra Cəbhəsi liderləri digər islamçı qruplarla ittifaq sazişi imzalayıb.

Nusra Cəbhəsi Dəməşqdə bir sıra terror hücumlarının, eyni zamanda ələ keçirilən hökumət tərəfdarlarının edam səh-nələri ilə yadda qalıb. Qruplaşma lideri Əbu Məhəmməd Əl-Colaninin əsl adı Üsəma əl-Haddavidir, Suriyanın Deyr əz-Zor bölgəsindəki əş-Şəhil şəhərində doğulub. Bəzi məlumatlara görə, 2003-cü ildə Amerika İraqı işğal etdiyi zaman Dəməşq Universitetinin tibb fakültəsində təhsil alan Colani təhsilini buraxaraq İraqa gedib. Burada "Əl-Qaidə"nin İraq qoluna qoşulub. 2010-da həbs olunub və bir il sonra həbsdən buraxılıb.

Daha əvvəl "Ən-Nusra" və

Azərbaycan millisi Avro-2020-nin seçmə mərhələsində dünya ikincisi Xorvatiyaya Bakıda "badalaq vurdu". Yiğmamız ilk xalını qrupun favoritindən aldı. Slovakiyanı səfərdə 0:4 məğlub edən xorvatlar Azərbaycanla 1:1-lik heç-heçə ilə barışmalı oldular.

Millimiz ondan 3 gün qabaq Uelslə səfərdə də 1 xal qazanmağa çox yaxın idi. Amma son dəqiqələrdə ulduz futbolçu Beyl ölkəsinə 3 xal qazandıran qələbə topunu qapımıza vurdu.

2005-2007-ci illərdə Azərbaycan milli futbol komandasının baş məşqçisi olmuş, "Terek", "Kəpəz", "Qarabağ" klublarını çalışdırmış Şahin Diniyevlə söhbətimizdə millimizin son oyunları, ölkə futbolunun vəziyyəti barədə söhbətləşmişik. Onun "Yeni Müsavat"a müsahibəsini təqdim edirik:

- Şahin müəllim, dünya kubokunun finalcısı Xorvatiyadan bir xal aldığ. Nəticəni necə şərh edərdiniz?

- Ümumiyyətlə, hər oyunda nəticəyə köklənmişəm. Bu, futbolun ana qaydasıdır. Elə komanda ola bilməz ki, meydana nəticə qazanmamaq üçün çıxsın. Bu baxımdan dünyanın ikincisi ilə Bakıda heç-heçə etmək millimiz adına qürurverici hadisədir. Oyunçularda motivasiya yüksək idi, psixoloji vəziyyət yaxşıydı və nəticəni əldə etdilər. Sadəcə, yığmada çatışmazlıqlar var və çox iş görülməlidir.

- Uelslə səfər oyunu ilə bu matçın fərqi nədə idi?

- Xüsusi bir fərq olmadı. Xorvatlarla oyunun ilk dəqiqələrində millimizdə çətinlik müşahidə edilirdi. Bu da başadüşüldür.

Amma ilk dəqiqələrdə qapıcımız Emil Balayev böyük qəhrəmanlıq nümayiş etdirdi, xorvatların real qollarını dəf elədi, erkən qolla komandanın ruhdan düşməsinin qarşısını aldı.

Uelslə oyunla Xorvatiya görüşdə taktiki olaraq fərq yox idi, komanda əks-hücumlardan oyunu qurmuşdu. Bu əks-hücumlardan birindən yararlanıb qol vurduq. Uelslə oyunda isə lazım olmayan qollar buraxdıq. Xorvatiya ilə görüşdə etibarlı müdafiə qurulmuşdu deyə nəticə əldə olundu.

- Bayaq dediniz ki, millidə çatışmazlıqlar var. Hansı problemlərimizi nəzərdə tutursunuz?

- Çatışmazlıqlar ilk növbədə peşəkarlıqla bağlıdır. Azərbaycan millisi ustalıq səviyyəsində geri qalır. Bu da üç-beş oyuna düzələn məsələ deyil.

Şahin Diniyevin milli komanda, baş məşqçi və avtoqollar haqda dedikləri...

"Klubları maliyyələşdirməyə sponsorlar yoxdur, yalnız hökumət dəstəyi var, dünyada isə..."

İlk növbədə kompleks tədbirlər görülməlidir ki, ölkə futbolunda irəliləyiş olsun. Bura daxildir uşaq futbolu, aşağı yaş qruplarının hazırlanması, klubların vəziyyəti və s. Yeni milli bir piramidadır və ona gəlib çıxana qədər çoxlu problemlərlə qarşılaşırıq. Yiğmamızın ustalıq səviyyəsi hələ o yerə çatmayıb ki, rəqibi oyun ərzində təzyiq altında saxlayaq, topa nəzarət bizdə olsun, hücum futbolu oynayaq. Biz belə rəqiblərlə hücum futbolu oynamağa ustalıq səviyyəsinə görə geriyyət və məcburən əks-hücumlardan oyun qururuq.

- Bütün bunlara görə futbolumuzdan şikayət edənlərin hamısı klubların azlığına günah görür...

- Raziyəm. Təbii ki, çempionatda 8 klubun olması azdır. Çempionatda 12-14 komanda olurdu. Milli

liyə də futbolçular klublardan gəlir. Amma klubları maliyyələşdirməyə sponsorlar yoxdur. Bu problemin sadə məntiqidir. Futbola yalnız hökumət dəstəyi var. Dünyada klubları ayrı-ayrı şəxslər idarə edirlər, sponsorlar hesabına maliyyələşirlər.

- Sizin yığmamızda baş məşqçi olduğunuz dövrlə müqayisədə indi millidə nə dəyişib?

- Əslində o illərdən, fərqli olaraq baş məşqçilərin necə işləməsindən söhbət getmir. Ümumi götürsək, heç bir ciddi fərq yoxdur. Yeganə fərq kimi indi milliyyə daha çox diqqət ayrılmasını göstərə bilərəm. Bu gün yığmaya hər cür şərait yaradılır, qayğı var. Biz o vaxtlar məşq etməyə meydan tapmırdıq. Amma şükürlər olsun ki, təkəcə Bakıda neçə stadion var, hər birinin şəraiti yaxşıdır. Milli

diqqət göstərilməsindən narazılıq ola bilməz. Məsələ budur ki, klublar çox olmalıdır, ustalıq səviyyəsi artmalıdır.

- Ağasəlim Mircavadov biza demişdi ki, o vaxtın oyunçuları "perəski" yeyirdilər, amma meydanda ürək qoyurdular. Siz necə düşüncünüz?

- İndi mən millidə oynayan hazırkı futbolçuların ürək qoymadıklarını desəm düz olmaz. Onlar da əzmkardırlar, ürəklə oynayırlar, nəticə istəyirlər. O

məşqçisi istər yerli mütəxəssis, istər əcnəbi olsun, əlində nə material varsa, ondan istifadə edəcək.

Özündən əlavə material tikə bilməz. Uzaqbaşı şalvarı tikəcək, pencək qalacaq. İlk növbədə əlimizdəki materiala baxmaq lazımdır. İkincisi, kimse hazırkı baş məşqçidən millini qrupdan çıxarmağı gözləyirsə, utopyadır. Məncə, reallıqdan uzaq bir məsələdir. Hətta qrupdan çıxmağa layiqlik demək də utopya-

deyildimi?

- Mən bu suala cavab verməyə çətinlik çəkirəm. Futbolda nəticə olursa, dəyişiklik baş verir. Amma qərarı biz vermirik, Azərbaycan futbolunda başbirlənlər var. Onların bunu niyə etdiklərini, yığmaya müsbət, yoxsa mənfi təsir göstərdiyini özləri bilirlər. Deyə bilmərik ki, düz, ya səhv elədilər.

Çünki əlimdə fakt, arqument yoxdur ki, Qurbanla bağlı deyim. Sadəcə, Koso-

"Futbolun səviyyəsi, ustalıq aşağı olan ölkələrdə avtoqollar daha çox təkrarlanır"

dövrədən fərqli olaraq, indi milliyyə oyunçu çağırmaq baxımdan problem də yoxdur, çünki seçim çoxdur. Əgər sən özünü klubunda bir az yaxşı göstərsən milliyyə çağırılırsan.

- Sizcə, millinin baş məşqçisi Nikola Yurçeviçlə biz hara qədər gedə bilərik, nəyə ümid edə bilərik?

- Dünyanın hər yerində baş məşqçilər komandanı maksimum 10-15 faiz yuxarı və ya aşağı apara bilər. Hər şey meydana həll olunur. Məsələn, "Real", "Barselona" köklü klublardır. Onlara kimi baş məşqçi qoyursan, həmişə çempionluq üçün vuruşurlar. Bu, bir ənənədir. O mənada bizdə vəziyyət fərqlidir.

- Amma deyirlər ki, millini yerli məşqçi çalışdırmalıdır. Bu fikri bölüşürsünüz?

- Mən Qvardiolanın bir fikrini yada salacam. Həmin sözü azərbaycanlı futbol mütəxəssisləri dəfələrlə deyiblər, amma özümüz dəyəndə qulaq eşitməmişəm. Xarici eyni söz deyəndə başqa cür qəbul olunur (gülür - E.S.) Hə, Qvardiola deyir ki, millidə milli məşqçi işləməlidir. Ancaq bu gün yığmamızda, futbolumuzda çox şey çatmır, təkəcə məşqçi məsələsində fokuslanıb qala bilmərik. Çünki millinin baş

dir.

Onun üçün alt bazaya, nəticələrinə baxmaq lazımdır. Bizim aşağı yaş qruplarında hansı nəticələr var? Sabah onlar əsas milliyyə çağırılarda necə oynayacaqlar? Buna baxandan sonra ümid etmək olar. Məsələn, Ukraynanın U-21 yığması dünya çempionu oldu. Bu gün biz nədən danışa bilərik? Məncə, insanları ümidlə yaşatmaq düzgün deyil.

- Şahin müəllim, Ağasəlim Mircavadov gileylənirdi ki, yaşlı kadrların təcrübəsindən istifadə edilmir. Bəlkə çağırış edəsiniz, sizi, Ağasəlim müəllimi, Yunis Hüseynovu dəvət edəsiniz?

- Bilirsiniz, bu gün Azərbaycanda futbol başqa istiqamətdə gedir. Ona görə də təcrübəli mütəxəssisləri qıraqa qoyanda "yaxşı" olur. Yaşlı məşqçi təcrübə deməkdir. O, başına gələnlərdən dərs çıxarıb, nəticə götürüb. Onda sən taktika, sxemdə başqa cür komandaya gəlirsən. Çünki keçmişdəki səhvlərinin nədən ibarət olduğunu bilirən. Bu gün İngiltərə klublarında təcrübəli məşqçilər işləyir. Yəqin ki, ingilislər az bilmirlər.

- Siza görə millinin baş məşqçisi postundan Qurban Qurbanovun getməsi səhv

vo məğlubiyyəti onun gedişinə təsir elədi. Güman edirəm ki, Millətlər Liqasında son görüş buna səbəb oldu.

- Bir məsələni də soruşum: azarkeşlər tez-tez futbolçularımızın avtoqol vurmalarını lağa qoyurlar. Uelslə oyunda da oldu, əvvəllər də çox olub. Biz axı niyə beləyik?

- (Gülür - E.S.) Vallah, avtoqol dünyanın hər yerində var. Amma futbol səviyyəsi, ustalıq aşağı olan ölkələrdə daha çox təkrarlanır. Bu, birbaşa ustalıq səviyyəsi ilə bağlıdır. Sağ ayağa gələn topun sol ayağa atılması, iki ayağın işləməsi, başın düzgün işləməsi əlaqəlidir. Bunlar olmayanda, ustalıq aşağı olanda avtoqolla nəticələnir.

- Son olaraq, "Qarabağ"ın Avroliqada şanslarını necə qiymətləndirirsiniz?

- "Qarabağ"ın şans var. Amma şansının neçə faiz çox olduğunu deyə bilmərik. Qrupda APOEL əsas rəqib olacaq. Lüksemburq komandası zəifdir. "Sevilya" isə qrupda favoritdir.

Elə fikirləşirəm ki, "Qarabağ" qrupda ikincilik uğrunda APOEL-lə mübarizə aparacaq. Onların isə təcrübə və ustalıq göz qabağında

Emil SALAMOĞLU,
"Yeni Müsavat"

10 sentyabr Dünya İntiharların Qarşısını Alma günüdür. Statistika görə, hər 40 saniyədə bir insan öz həyatına son verir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına görə, hər il 1 milyona yaxın insan intihar edərək, həyatını itirir, eyni zamanda intihar 15-29 yaş arası gənclərdə yol qəzalarından sonra ən çox görülən ikinci ölüm səbəbidir.

Keçən il ABŞ-da yayımlanan bir araşdırmaya görə, intihar edən tək bir nəfər 135 nəfər üzərində sarsıdıcı bir təsir yaradır. Ancaq bu statistikalara baxmayaraq, intihar lazım olduğu qədər ələ alınan və diqqət çəkən bir mövzu deyil.

Kentucky Universitetindən həkim Culia Cerel deyir ki, intihar edən insana özünü yaxın hiss edənlər üzərində bu hadisənin yaratdığı psixiatrik təsir daha ağırdır.

BBC Türkcə, Dünya İntiharının Qarşısını Alma Günündə intiharla bağlı düşüncələri olan biri ilə necə danışmaq lazım gəldiyini araşdırıb. "Yeni Müsavat" bu araşdırmaların nəticəsini təqdim edir.

Hansı formada danışmağa başlayın

Əqli sağlamlıq məsələləri üzərində çalışan sosial yardım qurumu olan "Rethink" in sözcüsü Emma Kerrinqton intiharla bağlı danışmaların doğru və ya yanlış bir yolu olmadığını, vacib məsələnin bu mövzu ilə bağlı danışmaq olduğunu vurğulayır.

Kerrinqton deyir ki, ilk növbədə bunun çətin bir danışmaq olduğunu fərqləndirməyə çalışın. "Bunlar hər gün etdiyimiz söhbətlər deyil. Bu səbəbdən də təbii ki, gərgin olacaqsınız və bunda da bir problem yoxdur. Vəziyyəti daha pis həddə çatdırma bilməzsiniz. Çünki onsuz da bu, pis bir durumdur. Vacib olan odur ki, ittiham etmədən dinləyirsiniz".

İngiltərədə intihara qarşı mübarizə aparən "Samaritan" təşkilatı intihar etməyə meyilli biri ilə danışarkən aşağıdakılara diqqət edilməsinin vacibliyini deyir:

- *Danışacağınız şəxsin rahat edəcəyi səssiz bir yer seçin.*

- *İkinizin də danışmaq üçün lazımı qədər vaxtı olduğundan əmin olun.*

- *Yanlış bir şey desəniz, panikaya düşməyin, özünü çox yükləməyin.*

- *Qarşınızdakı şəxsə fokuslanın, göz əlaqəsi qurun, telefonunuzu kənara qoyun və bütün diqqətinizi verin.*

- *Səbirlən. Bir insanın öz dərdsizliyinə deməsi vaxt ala bilər.*

- *Hə və ya yox cavablarına ehtiyac duyan suallardan daha çox uzun cavab tələb edən suallar verin. Qarşı tərəfin sizi anladığını yoxlayın.*

- *Danışan adamın sözünü kəsməyin və ya bir çıxış yolu təklif etməyin. Digər insanın necə hiss etməsi ilə bağlı öz fikirlərinizi irəli sürməyin.*

- *Professional bir dəstək aldıqlarından əmin olun.*

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının 2016-cı il rəqəmlərinə görə, kişilər arasında intihar faizi daha yüksəkdir.

Hər 100 min kişidən 13.5

Dünyada kişilər qadınlardan daha çox intihar edir - səbəb

Dünən Dünya Özünəqəsdin Qarşısını Alma günü idi; Azərbaycan hansı yerdədir?

faizi, hər 100 min qadınlardan 7.7-si dünya miqyasında intihar edir.

Türkiyədə bənzər statistika görə, kişilərdə intihar faizi hər 100 min kişidə 11,3 iken qadınlarda 3,2-dir.

Meqapolislərdə intihar faizi yüksək olduğu halda, cəmiyyətin əsasən ayrı-seçkiliyə məruz qalan kəsimləri - qaçqın, LGBT və məhkumlar daha meyilli ola bilər.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına görə, çatışma sahələrində yaşayan, fəlakətlərə, şiddətə, təcavüzə, itkiyə məruz qalan insanlar da riskli qruplar arasında sayılır.

Kerrington bildirir ki, bir insanın çevrəsində intihar olsa da, özünü yalnız hiss etməyə bilər. Bu insanlar dəstək görə bilmədikləri zaman özlərini saxlaya bilmirlər.

Cəmiyyət nə edə bilər?

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatına görə, intiharların qarşısının alınması üçün hökumətin üzərinə düşən vəzifələr də var:

- *Tabuları aradan qaldırın, mövzu ilə bağlı danışmaq.*

- *Gənclərin həyatın gətirdiyi stress qaynaqları ilə mübarizə apara bilməsi üçün xüsusi məktəblərdə tədris vermək.*

- *Səhiyyə işçilərinin intihara meyilli hərəkətləri müəyyən etməsi və hərəkətə keçməsi üçün təhsil vermək.*

- *Riskli olan insanları müəyyən şəkildə izləyərək, uzun müddət boyunca onlarla ünsiyyətə ehtiyac duyulduqda əlaqə saxlamaq.*

- *Ölümcül vasitələrə çatılmaqla bağlı məhdudlaşdırmaq.*

İntihar etmək istəyənlərə kim yardım etməlidir?

Avstraliyanın keçmiş baş naziri Culia Gillardın rəhbərlik etdiyi "Beyond Blue" təşkilatının 3 min

avstraliyalı ilə həyata keçirdiyi araşdırmaya görə, insanların yüzde 30-u biri ilə intihar haqqında danışarsa, bu mövzu ilə bağlı yanlış fikirlər meydana gələ bilər.

Eyni zamanda sorğuda iş-tirak edənlərin yarısından çoxu intiharla bağlı düşüncələri olanlara, sadəcə, peşəkarların yardım etmə biləcəyinə inanır.

Keçmiş siyasətçi Gillard isə "Təhlükədə olan birinə dəstək verməsi üçün səhiyyə mütəxəssisi olmanız lazımdır" deyir.

Kerrington da peşəkar yardımın dərman və müalicəyə çatılmaqla yanaşı, təmin edilməsi üçün lazımdır deyir, eyni zamanda intihar haqqında açıq şəkildə danışmağın bu mövzuda qərəzli olmadığını göstərəcəyini ifadə edir.

Kerrington eyni zamanda vurğulayır ki, haqqında qayğılandığınız şəxsə "bu gün özünü necə hiss etməsi ilə bağlı" sual vermək çox faydalıdır. Onun fikrinə, "bu gün" sözündəki vurğu sayəsində böyük bir sualla qarşılaşmış olmayacaqlar.

Kerringtonun fikrinə, intihar düşüncələri bir şəxs bu mövzu barədə özünü ifadə etmək üçün bununla bağlı bir neçə dəfə danışmalıdır.

Fransa isə "Ümumdünya İntihara qarşı Mübarizə Günü"nü qeyd edilməsinə qarşıdır. Ölkənin elm adamları hesab edirlər ki, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) təsis etdiyi bu aksiyaya mahiyyətə in-

tiyar hallarının qarşısının alınmasına yönəlsə də, əks-effekt verir, "intihar yolunun mövcudluğunu" insanlara xatırlatmaq ona meyl yaradır. İntiharı dolayısı ilə təşviq edən vasitələr çox olduqca, özünəqəsd hallarının sayı da artır.

Təhlillər göstərir ki, özünəqəsd insan həyatını bitirən vasitələr sırasında avtomobil qəzaları ilə yanaşı gəlir. İnsanlığın ən böyük problemlərindən birinə çevrilən bu belə xüsusilə gənclər arasında qlobal miqyasda ölümün əsas səbəblərindəndir. Monitoring təşkilatları intihar edənlərin orta yaş həddi kimi 43-ü göstərir.

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının hesabatında qeyd edilir ki, yaşadığımız günlərdə hər 40 saniyədə bir insan özünə qəsd edir.

Hər il Yer kürəsində 1 milyon adam intihar edir, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı məlumat verir. Azərbaycanda intiharların rəsmi statistikasına yoxdur, ancaq DİN-in bəyanatlarına görə, Azərbaycanda hər il 450-500-ə yaxın intihar baş verir.

İntiharlar müharibələrdən və qətlərdən daha çox insan tələfatına səbəb olur. Bunu Dünya Səhiyyə Təşkilatının ekspertləri bildirir.

Dünya statistikasına bildirilir ki, ən yüksək intihar halları narkomanlar, əlillər, ruhi xəstələr, həmçinin xroniki alkoqolizmdən əziyyət çəkənlər arasında müşahidə olunur.

Sevinc TELMANQIZI, "Yeni Müsavat"

25 yaşlı gənci öldürən "cin çıxaranlar" dəstəsi hakim qarşısında

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində "cin çıxarmaq" adı ilə 25 yaşlı gənci döyərək öldürməkdə ittiham olunan Vüsal İbrahimov, Əfqan Tanrıverdiyev, Cəmil Qayıbov, Sahib Xəlilov, Aprel Xəlilov və Füzuli Qəribovun cinayət işi üzrə məhkəmənin hazırlıq iclası davam etdirilib.

Virtualaz.org-un xəbərinə görə, prosesdə təqsirləndirilən şəxslərə təyin edilmiş yeni vəkillər təqdim edilib. Məhkəmə baxışı sentyabrın 16-na təyin edilib.

Qeyd edək ki, hadisə ötən il noyabr ayının 10-da Şabran rayonunda baş verib. Şabran şəhərində kirayədə yaşadığı evdə Bakı şəhər sakini, 25 yaşlı Murad Soltanovun üzərində zorakılıq əlamətləri olan meyiti tapılıb. Polis və prokurorluq orqanları əməkdaşlarının keçirdikləri istintaq və əməliyyat-axtəş tədbirləri nəticəsində hadisənin altı nəfər tərəfindən törətdiyi müəyyən edilib. Araşdırmalar zamanı onların Şabran şəhər sakinləri - Vüsal İbrahimov, Əfqan Tanrıverdiyev, Cəmil Qayıbov, Sahib Xəlilov, Aprel Xəlilov və Füzuli Qəribov olduqları müəyyən edilmişdir. Şübhəli şəxslər qismində saxlanılaraq Şabran Rayon Polis Şöbəsinə gətirilən şəxslər ilkin təhqiqat zamanı törətdikləri cinayət əməllərini etiraf ediblər. Həmin şəxslərin evdə M.Soltanovu guya xalq təbəbətindən istifadə olunmaqla müxtəlif formada müalicə etdikləri, bədənindən şər qüvvələri çıxarmaq adı ilə nar ağacının çubuqları ilə vuraraq ona ağır bədən xəsarətləri yetirdikləri, məhz bundan sonra sonuncunun kirayədə qaldığı mənşildə dünyasını dəyişdiyi məlum olub.

Araşdırmalarla M.Soltanovun Bakı şəhərində əvvəllər də eyni üsulla guya müalicə aldığı, lakin sonuncu belə "seans" zamanı sağlamlıq durumunun qəfil pisləşdiyi müəyyən edilib. Saxlanılan şəxslər polisə verdikləri ifadələrində M.Soltanovu 2 seans "müalicə" etdiklərini, ikinci seansın 40 dəqiqə çəkdiyini bildiriblər. Onların sözlərinə görə, M.Soltanov 40 dəqiqə nar çubuğu ilə döyülməsi nəticəsində ağır bədən xəsarətləri alaraq ölüb. Eyni zamanda keçirilən tədbirlərlə Vüsal İbrahimovun yaşadığı evə baxış zamanı oradan 1 ədəd qanunsuz olaraq saxladığı "Toz-8" markalı tüfəng aşkar edilərək götürülüb.

Faktla bağlı Cinayət Məcəlləsinin 126.3 (bir qrup şəxs, mütəşəkkil dəstə və ya cinayətkar birlik (təşkilat) tərəfindən qəsdən sağlamlığa ağır zərər vurma ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş şəxsin ölümünə səbəb olduqda) və 138.2-1-ci (Təbii müəyyən olunmuş qaydada qadağan edilmiş diaqnostika və müalicə üsullarını, dərman vasitələrini tətbiq etmə ehtiyatsızlıqdan şəxsin ölümünə və ya sağlamlığına ağır və ya az ağır zərər vurulmasına səbəb olduqda) maddələri ilə cinayət işi başlanılıb.

Elan

Azərbaycan Respublikası Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidməti tərəfindən Abbasova Gülxar Əkbər qızına verilmiş Bakı şəhəri, Binəqədi rayonu, M.Ə.Rəsulzadə qəsəbəsi, Qasəmbəy Hacıbababəyov küçəsindəki 19 nömrəli mənzilin mülkiyyət hüququ barədə 03.06.2018 tarixli, Seriya MH №0147654 çıxarış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

MÜSAVAT

Son səhifə

N 187 (735) 11 sentyabr 2019

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsanın derisi ömrü boyu min dəfə dəyişir.
- * İnsan beyni saniyənin 20-də biri qədər vaxt ərzində gördüyü obyekt müəyyənləşdirir.
- * Son 4 min il ərzində heç bir heyvan əhlişdirilib ev heyvanına çevrilməyib.
- * Gözü açıq halda asqırmaq mümkün deyil.
- * Qadınlar kişilərə nisbətən gözlərini iki dəfə çox qırpırlar.
- * İnsan orqanizmində yaşayan bakteriyaların ümumi çəkisi 2 kq-dır.
- * Sorğu nəticələrinə görə, səhər işə gedəndə arvadını öpən kişilərin gəliri daha çox olur.
- * Qadın orqanizmi bütün həyatı boyu 7 milyon toxum hüceyrəsi hasil edir.
- * Atakama səhrasına 400 ildə bir dəfə yağış yağır.
- * Zürafələrin səs telləri yoxdur.
- * 1 saat qulaqlıqdan istifadə qulaqdakı mikrobların sayını 700 faiz artırır.
- * Barmaq izləri kimi hər insanın özünəməxsus dil izi də var.
- * Betxoven son əsərini kar halda bəstələyib.
- * Eyfel qülləsinin hazırlanmasında 6400 ton ağırlığında 18.100 ədəd dəmir parçasından istifadə edilib.
- * İnsan orqanizmindəki bütün damarların uzunluğu 15 min km-dir.
- * Bir futbolçu topa hər dəfə başı ilə vuranda, beynində min hüceyrə ölür.
- * İnsanın başında orta hesabla 30.000-100.000 ədəd saç var. Hər gün onlardan 100-ü tökülür.
- * Amerikalıların 60 faizi ölkələrini xəritədə tapa bilmir.
- * Dünyadakı kişilərin 10, qadınların isə 8 faizi solaxaydır.
- * Qədim Çində valideynlərin ad günündə verilən ən yaxşı hədiyyə tabut hesab olunur.
- * Günəş sistemində daxil olan bütün planetləri bir tək Yupiterin içinə sığdırmaq mümkündür.
- * Britaniya kraliçasının imperiya tacında düz 1783 brilyat qaş düzülüb. Onların arasında ən məşhuru 309 karatlıq "Afrika ulduzu"dur.
- * Heç bir kağız vərəqini yeddi dəfədən artıq bərabər qatlamaq mümkün deyil.
- * Kişilər qadınlara nisbətən üç dəfə çox intihar edirlər. Ancaq qadınlar kişilərdən üç dəfə artıq intihar cəhdi edirlər.
- * Dünyada ən çox poçt şöbəsi olan ölkə Hindistandır. Orada 152 792 poçt şöbəsi fəaliyyət göstərir.
- * 1950-ci ildə Çində orta insan ömrü 35 il olduğu halda, 2000-ci ildə bu rəqəm 70-ə çatıb.
- * 39-cu ABŞ prezidenti Cimmi Karter dəqiqədə 2000 söz sürətlə oxumağı bacarmış.

Bədxassəli şişlə hamiləliyi qarışdırdı

İngiltərənin Durham əyalətinin sakini hamiləliklə bədxassəli şişi qarışdırıb. Bu barədə "Daily Mirror" məlumat verib.

Hamiləlik 23 yaşlı Qreys Baker-Padden (Grace Baker-Padden) üçün sürpriz olub. Qadın bir kontraseptiv qəbul edib və test hamilə olduğunu göstərənə təəccüblənib. Grace nəticəni üç dəfə yoxlayıb və sonra narahatlığını təsdiqləyən həkimə müraciət edib.

Səhərlər onun ürəyi bulanmağa başlayıb və mədəsi bir qədər böyüyüb. Qreys bu olayların hər ikisini hamiləliyin əlamətləri hesab edib. Səkkizinci və onuncu həftələrdə qadın mütəxəssisə müraciət edib və qan damlalarından şikayətlənib. Bundan sonra o, ultrasəs müayinəsinə göndərilib.

Tədqiqat zamanı əldə edilən görüntü Qreysdə qəribə təəssürat yaradıb. "Orada körpə fiquru əvəzinə, bir dəstə üzüm qarışıqına bənzəyən bir görüntü vardı" deyən qadın daha sonra yenidən UZI yoxlamasından keçib və bu şişin uşaq yox, şiş olduğunu öyrənib.

Ultrasəsdən iki gün sonra xəstə əməliyyat edilib və şiş çıxarılib. Analizlərdən sonra həkimlər bunun xərçəng olduğunu anladılar.

Xəstəliyə qalib gəlmək üçün qadın bir neçə ay ərzində kemoterapiyadan keçib. Təhlillər şişin məhv edildiyini göstərsə də, Qreys vəziyyətin yüzdə 15-inde şişin yayıldığı barədə xəbərdarlıq edilib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Bu qadın gündə iki dəfə üzünü qırır

"Saqqallı qadın görüntülərində gülməli heç nə yoxdur. Üzünü tük çıxan, üzünü tərş edən qadınları ələ salmaq, onlara gülmək tərbiyəsizlikdir, mənəcə". İki övlad anası Çeril Monks belə deyir. İngiltərənin Lankəşir qraflığındakı Morkemb şəhərində yaşayan Şeril gündə iki dəfə üzünü qırır. Yumurtalıq polikistozu sindromuna (Polycystic Ovaries Syndrome, PCO) tutulmuş Şeril Monks 12 yaşından bəri bu xəstəlikdən əzab çəkir. O, gündə iki dəfə üzünü tərş edir, simasını tüklərdən təmizləyir. PCO qadınlarda arzuolunmuş tüklərin çıxmasının başlıca səbəbidir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının hesabatlarına görə, hazırda dünyadakı qadınlardan 10-15 faizində belə sindrom var. PCO daşıyıcısı olan qadınlarda yumurtalıqları normal fəaliyyət göstərmədiyindən kiçik kistalar yaranır və sonucda orqanizmdə kişi hormonları olan androgenlərin miqdarı artır. Bu isə qadınlarda arzuolunmaz tükləri formalaşdırır. "Qadının orqanizmində hormonal disbalans yarananda bir qayda olaraq onun çənəsində, yuxarı dodağının üstündə, bakenbardlarında, sinəsində, ayaqlarında sıx tüklər çıxır. Dərinin həmin yerləri testosterona daha həssasdır", - Londondakı "Whipps Cross University Hospital"-in endokrinoloqu, professor Ri-na Devison söyləyib.

Toydan sonra gəlin və kürəkən qarət edildi

İngiltərənin Şimali Yorkşir əyalətindəki Selby şəhərində cinayətkarlar toydan bir neçə saat sonra gəlin və kürəkəni qarət ediblər. Bu barədə regional "Hull Live" qəzeti xəbər verib.

31 yaşlı Jaime Prince və onun 29 yaşlı nişanlısı Pol Kirvan üçün toy mərasimi 7 sentyabr tarixində baş tutub. Yeni evlənələrin sözlərinə görə, tədbir ən yüksək səviyyədə keçirilib. Ancaq ertəsi gün toy təşkilatçıları onlarla əlaqə quraraq oğurların məkana girdiklərini söyləyiblər.

Prins durumu belə izah edib: "Cinayətkarlar toy keçirilən üç məkanı təmizləyiblər". Nəməlum şəxslər yeni hədiyyələri, eləcə də toy üçün yığılan pulları oğurlayıblar. Yeni evlənən cüt-lük bu pullarla Cənub-Şərqi Asiyada bal ayı keçirməyi planlaşdırırdı. Bundan başqa, oğurlar Kirvanın atasına məxsus BMW X5 markalı avtomobili oğurlayıblar. Maşında gənclərin nikah şə-

hadətnaməsi də olub.

"Gözəl bir gündən sonra oyandıq, çox həyəcanlı idik. Növbəti xoş hadisələri gözləyirdik. Amma soyğunçuluqdan sonra heç kim toy haqqında düşünmədi. Hər kəs oğurlanmış şeylərdən narahat idi". Bunu deyən gəlinin sözlərinə görə,

pull zərflərinin içində 80 min rubla yaxın vəsait olub. Polis oğurlanmış avtomobili tapmağı bacarıb. Yeni evlənənlər hadisə barədə yerli mediaya məlumat veriblər və başqalarından oğurluqla əlaqəli hər hansı bir məlumatın verilməsini istəyiblər. Faktla bağlı istintaq gedir.

Uşaqdakı nadir xəstəlik onu ünsiyyətə itirib

Şotlandiyanın Aberdin şəhərində Vilyams sindromu ilə bir uşaq dünyaya gəlib. Bu barədə yerli qəzet "The Daily Record" məlumat verib. Aleks Veysi adlı uşaq soyuqdeyməyə tutulanda onda nadir genetik xəstəlik aşkar edilib. Uşağın 38 yaşlı anası Betan uşağını xəstəxanaya, müayinəyə aparıb. Orada ona Williams sindromlu xəstələrə xarakterik olan supravalvular aorta darlığı diaqnozu qoyuldu. Genetik testlər oğlunda bu sindromun olduğunu təsdiqlədi.

"Həkimlər bu barədə məlumat verəndə bizə elə gəldi ki, bütün dünya dağıldı" bunu uşağın atası Aleks Don yazıb. "Uşağımız üçün düşündüyümüz hər şey bircədən öz mənasını itirdi". Amma çox nadir olan bu xəstəlik Veysini çox ünsiyyətə itirib və mehriban etdi: uşağın yad adamlardan qorxusu tamamilən aradan

qaldı. Valideynlər isə düşünür ki, bu xəstəliyə görə dörd yaşlı uşaq həmyaşlarından daha həssas olub. "Ətrafındakıları özünə qarşı potensial təhlükə hiss etmir və qarşısındakı insanları təsəlli etmək və arxayınlaşdırmaq üçün özü cəhd edir. Aleks hər kəslə danışa bilər. O, sadəcə, yad adamların onu incidə biləcəyini başa düşür".

Atası həmçinin deyir ki, o, yanında olan insanlardan çox söz eşidir və dərhal, mənasını başa düşmədən onlarla ünsiyyətə girməyə cəhd edir. Don gələcəkdə insanların oğlunun etibarından və dostluğundan şəxsi mənfəət üçün istifadə edəcəyindən qorxur.

Villiams sindromu 20 min yeni doğulmuş uşaqdan yalnız birində meydana gələn sağalmaz bir anadangəlmə xəstəlikdir. Bu xəstəlik zehni gerilik və mücərrəd düşüncənin olması ilə xarakterizə olunur. Villiams sindromu olan uşaqlar yaxşı təbiət, mehribanlıq, itaət, ünsiyyət istəyi və etibarlılıq ilə xarakterizə olunur.

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Müsavat"-ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi

2528-ci məhəllə ev 44/d

Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Nazim SƏBİROĞLU

Lisənziya N: B 114
SAYI: 3.050